

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Κωνσταντίνος Αγγελάκος
Ελένη Κατσαρού
Αναστασία Μαγγανά**

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τόμος 2ος

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τόμος 2ος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωνσταντίνος Αγγελάκος,
Λέκτορας του Ιονίου Πανεπιστημίου
Ελένη Κατσαρού,
Φιλολόγος, Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης
Αναστασία Μαγγανά, *Γλωσσολόγος*

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Σταύρος Καμαρούδης,
Επίκ. Καθηγητής του Παν/μίου Δ. Μακεδονίας
Χρυσούλα Παπαγεωργοπούλου, *Σχολικός Σύμβουλος*
Ιωάννης Μπασλής,
Φιλολόγος, Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αικατερίνη Βερούτσου, *Εικονογράφος-Σκιτσογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Δήμητρα Αλατζατζή,
Φιλολόγος Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου, *Σύμβουλος Π.Ι.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Φώτιος Καβουκόπουλος,
Φιλολόγος Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Σύνθεση από την εικονογράφηση

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ

ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Κωνσταντίνος Αγγελάκος
Ελένη Κατσαρού
Αναστασία Μαγγανά**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τόμος 2ος

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ Πρόεδρος του
Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

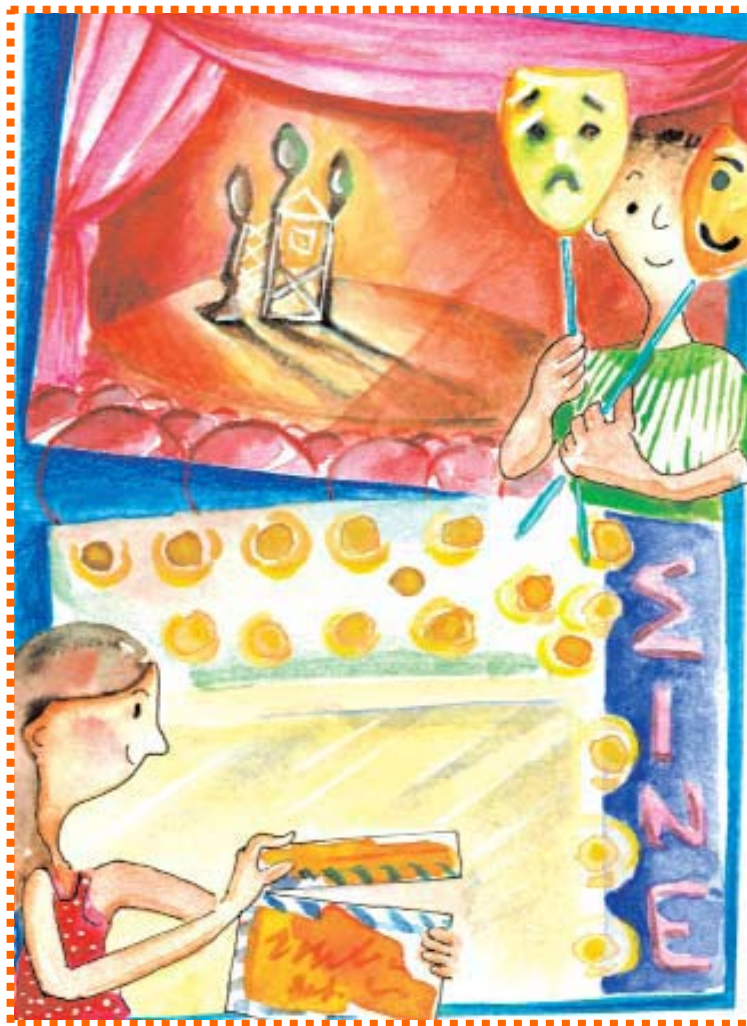
Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.
**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

5η ενότητα

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

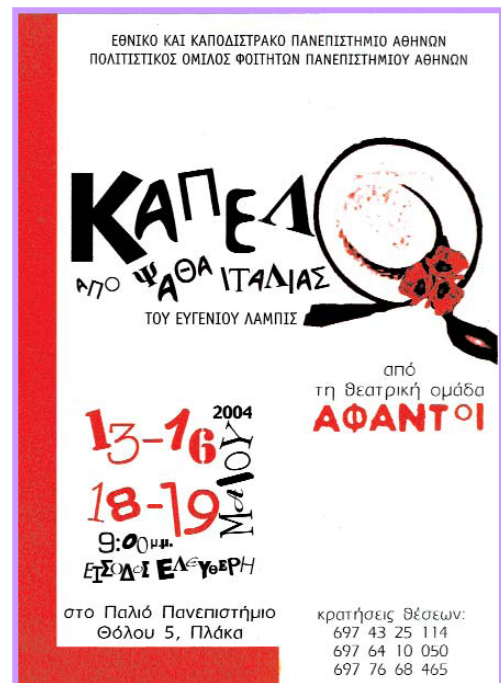
- Το ρήμα – Παράγωγα ρήματα –
Το ρήμα στην αφήγηση

Το ρήμα – Παράγωγα ρήματα – Το ρήμα στην αφήγηση

Κείμενο 1 [Πάμε θέατρο;]

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΠΕΛΟ ΑΠΟ ΨΑΘΑ ΙΤΑΛΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΛΑΜΠΙΣ**

από τη θεατρική ομάδα **ΑΦΑΝΤΟΙ**

13-16 18-19 Μαΐου 2004
9.00 μ.μ. ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

στο Παλιό Πανεπιστήμιο
Θόλου 5, Πλάκα

κρατήσεις θέσεων
6974325114
6976410050
6977668465

- 1** Τι πληροφορίες μάς δίνει αυτή η αφίσα; • Τι πρόκειται να γίνει; • Από ποιους; • Πότε; • Πού;
 - 2** Γιατί τα λόγια της αφίσας συνοδεύονται από ένα ζωγραφισμένο καπέλο; • Πώς συνδέεται η ζωγραφική με όσα αναφέρει η αφίσα;
 - 3** Στην αφίσα χρησιμοποιούνται πολλές και διαφορετικές γραμματοσειρές. • Για ποιο λόγο;
 - 4** Ποιες λέξεις προβάλλονται περισσότερο από άλλες στην αφίσα; • Γιατί;
 - 5** Στο κείμενο της αφίσας δεν υπάρχει ούτε ένα ρήμα. • Για ποιους λόγους;
 - 6** Υπάρχει όμως ένα ρήμα που δεν είναι γραμμένο αλλά μπορεί να εννοηθεί πολύ εύκολα. Συνδέει την ονοματική φράση «Καπέλο από ψάθα Ιταλίας» με την ονοματική φράση «Από τη θεατρική ομάδα “Αφαντοι”». • Ποιο είναι το ρήμα αυτό; • Το μαντέψατε; • Γιατί ο συγγραφέας δεν το έβαλε στο κείμενο της αφίσας;
 - 7** Το ρήμα που μαντέψατε σε ποιο χρόνο το βάλατε; • Θα μπορούσε να μπει σε κάποιον άλλο; • Θα μπορούσε να μπει στο μέλλοντα; • Απαντήστε λαμβάνοντας υπόψη σας ότι η αφίσα δημιουργείται πριν από το γεγονός που προβάλλει. • Μήπως όμως ο ενεστώτας είναι προτιμότερος; • Για ποιους λόγους;
-

Κείμενο 2

[Πάμε κινηματογράφο;]

6 ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΟΣΚΑΡ

- ΚΑΛΥΤΕΡΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ • ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑΣ
- ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ • Α΄ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ • Β΄ ΑΝΔΡΙΚΟΥ & Β΄ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΡΟΛΟΥ

2 ΧΡΥΣΕΣ ΣΦΑΙΡΕΣ

Α΄ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ • ΣΟΝ ΠΕΝ
Β΄ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ • ΤΙΜ ΡΟΜΠΙΝΣ

Σον Πεν **Τιμ Ρομπινς** **Κέβιν Μπέικον** **Λόρενς Φιςμπερν**

Μάρσια Γκέι Χαρντεν **Λώρα Λινεϊ**

ΜΙΑ ΤΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΚΛΙΝΤ ΙΣΤΓΟΥΝΤ

ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΠΟΤΑΜΙ

θα ξεπλύνει όλες τους τις αμαρτίες

- 1** Τι είδους κείμενο είναι αυτό;
 - 2** Ποιος είναι ο τίτλος της ταινίας στην οποία αναφέρεται;
 - 3** Πώς συνδέεται η εικόνα (οι τρεις αντρικές φιγούρες) με τον τίτλο της ταινίας; • Γιατί η εικόνα είναι ανεστραμμένη;
 - 4** Στο κείμενο υπάρχει μόνο ένα ρήμα. • Ποιο είναι αυτό; • Σε ποιο χρόνο βρίσκεται; • Βάλτε το ίδιο ρήμα στη χρονική βαθμίδα του παρελθόντος και του παρόντος. • Γιατί ο συγγραφέας επέλεξε αυτή του μέλλοντος;
 - 5** Ποιο είναι το πρόθημα του ρήματος του κειμένου; • Μπορείτε να σκεφτείτε άλλα ρήματα με το ίδιο πρόθημα;
 - 6** Θα πηγαίνατε να δείτε αυτή την ταινία; • Γιατί ναι; • Γιατί όχι;
-

Κείμενο 3 [Ένα θεϊκό θεατρικό ζευγάρι]

Τώρα (η Λαμπέτη και ο Χορν) πρέπει να βρουν έναν καλό άνθρωπο που θα νοικοκυρέψει τα οικονομικά τους. Ο Μουσούρης δέχεται πρόθυμα να παίξει αυτό το ρόλο.

Ανεβάζουν στο θέατρό του την «Πρόσκληση στον πύργο» του Ανούιγ Άλλη μια επιτυχία: «Και με

σκηνοθέτη το Μουσούρη – αυτό πού το πας;» λέει σαρκαστικά ο Χορν.

Συνεχίζουν με Μωμ: «Το τελευταίο βαλς». Το θέατρο πάλι γεμίζει. Ο Μουσούρης τους λέει με ένα πλατύ χαμόγελο, όταν κοιτάει τα νούμερα των εισιτηρίων: «Εμείς οι τρεις μπορούμε να κάνουμε θαύματα στο ελληνικό θέατρο. Σας το 'λεγα, δε σας το 'λεγα;».

Η Λαμπέτη κι ο Χορν κοιτάζονται άναυδοι. Εμείς οι τρεις; Ευτυχώς που ο Μουσούρης βγαίνει εγκαίρως απ' το καμαρίνι και δεν προλαβαίνει να τους δει που έχουν λυθεί στα γέλια. Τρίτο έργο: «Νυχτερινή επίσκεψη». Ο Χορν όταν το διαβάσει λέει: «Ένα βουλευάρτο του κερατά!». Παρ' όλα αυτά το βουλευάρτο του κερατά κάνει πάλι τα εισιτήριά του. Αυτοί οι τρεις μπορούν να κάνουν θαύματα στο ελληνικό θέατρο!

Μόνο που τρία θαύματα είναι αρκετά για την πλατεία Καρύτση. Η «Νυχτερινή επίσκεψη» θα 'ναι το τελευταίο έργο που θα παίξουν στου Μουσούρη. Η Έλλη κι ο Χορν αποφασίζουν, πάλι, να κάνουν τον επόμενο χειμώνα δικό τους θίασο στο «Κεντρικόν». Θέλει το κοινό να βλέπει το θείο ζεύγος μαζί; Ας το βλέπει, λοιπόν, να παίζει μόνο του – ή σχεδόν μόνο του. Κύριε Μουσούρη, αυτή τη φορά το θαύμα χωράει μόνο δύο.

Φρέντυ Γερμανός, Έλλη Λαμπέτη, εκδ. Κάκτος, 1996

1 Το κείμενο αυτό είναι απόσπασμα από τη βιογραφία της ηθοποιού Έλλης Λαμπέτη. • Σε ποια γεγονότα της επαγγελματικής της ζωής αναφέρεται;

2 Υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου και κατατάξτε τα στον πίνακα που ακολουθεί.

ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΟΣ

Ενεστώτας	
Παρατατικός	
Συνοπτικός μέλλοντας	
Εξακολουθητικός μέλλοντας	
Αόριστος	
Παρακείμενος	
Υπερσυντέλικος	
Συντελεσμένος μέλλοντας	

3 Το κείμενο είναι αφηγηματικό. Σε ποιες χρονικές βαθμίδες βρίσκονται τα ρήματα του; • Εφόσον τα γεγονότα έχουν συμβεί στο παρελθόν, σε ποιους χρόνους θα περίμενε ο αναγνώστης λογικά να βρει τα ρήματα του αποσπάσματος; • Γιατί ο συγγραφέας όμως κάνει διαφορετικές επιλογές;

4 Μετατρέψτε την αφήγηση σε παρελθοντικό χρόνο.

- Κάντε κι όλες τις άλλες απαραίτητες μετατροπές.
- Ποια εντύπωση σας δημιουργεί τώρα το κείμενο;
- Ποια εκδοχή του σας αρέσει πιο πολύ;
- Για ποιους λόγους;

5 Καταγράψτε τα ρήματα του αποσπάσματος στο α' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα. • Ποια προθήματα και ποια επιθήματα χρησιμοποιούνται για να παραχθούν τα ρήματα αυτά;

Ασκήσεις – δραστηριότητες

Φέρτε στην τάξη σας:

α. ένα πρόγραμμα από μια θεατρική παράσταση ή μια κινηματογραφική ταινία και β. ένα εισιτήριο.

1 Μελετήστε και σημειώστε τι είδους πληροφορίες δίνει το καθένα από τα δύο κείμενα.

2 Υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου, εντοπίστε ποια από αυτά είναι συνδετικά και κατατάξτε τα στους πίνακες που ακολουθούν:

ΡΗΜΑΤΑ

Εκφράζουν δράση	Εκφράζουν σκέψεις ή συναισθήματα

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή

Συζυγίες		
α´	β´	
	Τάξεις	
	α´	β´

Διαθέσεις	
Ενεργητική	Παθητική

Μέση	Ουδέτερη

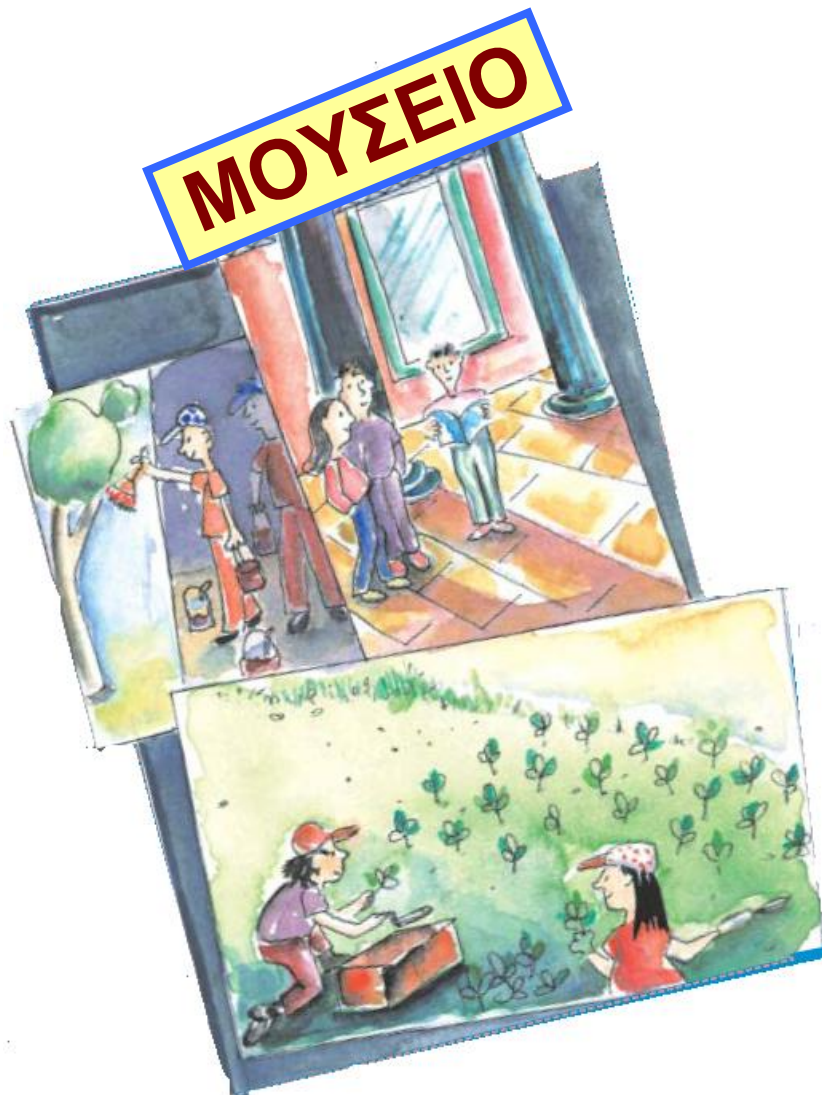
Χρονικές βαθμίδες	
Παρελθόν	
Παρόν	
Μέλλον	

Ποιόν ενέργειας	
Μη συνοπτικό	
Συνοπτικό	
Συντελεσμένο	

6η ενότητα

ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

- Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού
- Παράγωγα ουσιαστικά
- Παράγραφος – Πλαγιότιτλοι

Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού

Κείμενο 1 Το ποτάμι δε γυρίζει πίσω

Από παιδιά στην Κόνιτσα ήμαστε εξοικειωμένοι με τον Αώο. Αρχές του 70, οι Γερμανοί kayakers είχαν ήδη «ανακαλύψει» το ποτάμι, που είναι ένα από τα πιο δύσκολα αλλά και πιο εντυπωσιακά στην Ελλάδα. Κάποια στιγμή ο αδερφός μου άρχισε μαθήματα kayak. Μια μέρα, περίπου ένα χρόνο μετά (1987), με πήρε μαζί του στο τελευταίο κομμάτι του ποταμού, που δεν είναι μεν δύσκολο, αλλά χρειάζεται τεχνική. Εγώ δε ρώτησα τίποτα, εκείνος δε με προειδοποίησε και κατέληξα... να πιω το μισό Αώο! Από τότε άρχισα να ρωτάω και φυσικά να μαθαίνω. Το 1992, γνωρίζοντας πλέον kayak αλλά χωρίς να έχω κάνει rafting, αγόρασα μια βάρκα και ένας φίλος Ελληνογερμανός ανέλαβε να μου δείξει τις «κινήσεις». Μέσα σε 15-20 ημέρες κατεβήκαμε το ποτάμι με φίλους και έκτοτε δε σταμάτησα να ασχολούμαι με το άθλημα. Σήμερα, όταν βλέπω... αγχωμένους αρχάριους, προσπαθώ όσο μπορώ να τους καθησυχάσω επηρεάζονται πολύ από τον εκπαιδευτή και τη στάση του. Έπειτα από ένα τέταρτο στο ποτάμι, αποκτούν πλέον εμπιστοσύνη στον οδηγό, καταλαβαίνουν ότι το άθλημα δεν είναι επικίνδυνο, χαλαρώνουν και απολαμβάνουν τη δράση αλλά και τη φύση. Για κάποιον που θα ήθελε να κάνει rafting ή kayaking. Θα πρότεινα να επισκεφθεί τον ποταμό Άραχθο.

Έχει τέσσερις διαφορετικές διαδρομές, για όλα τα επίπεδα, ενώ το ευκολότερο κομμάτι είναι και το ομορφότερο.

περ.«View», εφημ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 2003

1 Για ποια αθλήματα γίνεται λόγος στο κείμενο;

- Τα γνωρίζετε;

2 Γιατί αξίζει να ασχοληθεί κανείς με τα αθλήματα αυτά; • Τι έχει να κερδίσει σύμφωνα με το συγγραφέα;

3 «Απολαμβάνουν τη δράση αλλά και τη φύση»: Ποιο είναι το ρήμα της πρότασης; • Ποιο είναι το υποκείμενο του που εννοείται; • Σε ποια πτώση το βάλατε; • Για ποιο λόγο;

4 Στην ίδια πρόταση προσπαθήστε να βρείτε τα αντικείμενα του ρήματος. • Σε ποια πτώση βρίσκονται;

5 «Μια μέρα... χρειάζεται τεχνική»: Στο απόσπασμα αυτό εντοπίστε ένα ουσιαστικό που να αποτελεί έναν ετερόπρωτο προσδιορισμό σε άλλο ουσιαστικό.

- Σε ποια πτώση βρίσκεται ο προσδιορισμός και σε ποια το ουσιαστικό που προσδιορίζει;

6 «να επισκεφθεί τον ποταμό Άραχθο»: Ποια λέξη προσδιορίζει το υπογραμμισμένο ουσιαστικό;

- Τι είδους προσδιορισμός είναι; • Στο κείμενο αυτό ο συγγραφέας μάς αφηγείται την εμπειρία του από μια αθλητική δραστηριότητα που διεξάγεται στη φύση.
- Γράψτε κι εσείς ένα κείμενο, για να μοιραστείτε με τους συμμαθητές σας την εμπειρία και τα συναισθήματά σας από δραστηριότητες που σας αρέσουν στη φύση.

■ Μια μορφή δημιουργικής απασχόλησης που μπορεί να μας ψυχαγωγήσει είναι το γράψιμο. Εκεί θα καταλήξουμε, ξεκινώντας όμως από τη μελέτη ποίησης. Ας διαβάσουμε το ποίημα του Οδ. Ελύτη που ακολουθεί.

Κείμενο 2 Η Μάγια

Η Πούλια, πόχει εφτά παιδιά,
μέσ' από τους ουρανούς περνά.

Κάποτε λίγο σταματά
στο φτωχικό μου και κοιτά:

- Γεια σας τι κάνετε; Καλά;
- Καλά. Πώς είναι τα παιδιά;
- Τι να σας πω; Εκεί ψηλά
τα τρώει τ' αγιάζι κι η ερημιά
- Γι' αυτό πικραίνεσαι, Κυρά
δε μου τα φέρνεις εδωνά;
- Ευχαριστώ μα 'ναι πολλά
θα σου τη φάνε τη σοδειά.
- Δώσε μου καν την πιο μικρή
τη Μάγια την αστραφτερή

- Πάρ' τη λοιπόν κι έχει στο νου
πως θα 'σαι ο άντρας τ' ουρανού.

Είπε. Και πριν βγάλω μιλιά
μου την καρφώνει στα μαλλιά

Λάμπουνε γύρω τα βουνά
τα χέρια μου βγάνουν φωτιά

Κι η Πούλια πόχει εφτά παιδιά
φεύγει και μ' αποχαιρετά

Οδυσσέας Ελύτης,
Τα ρω του έρωτα,
εκδ. Ύψιλον, 1986

- 1** Καταλάβετε το παραμύθι που αφηγείται ο ποιητής;
- 2** Ποια είναι τα δύο πρόσωπα που συνομιλούν στο ποίημα;
- 3** Διαβάστε τα δύο πρώτα δίστιχα και υπογραμμίστε τα ρήματα που περιέχουν. • Ποιο είναι το υποκείμενό τους; • Σε ποια πτώση βρίσκεται;
- 4** «Θα σου τη φάνε τη σοδειά». Ποιο είναι το υποκείμενο του ρήματος; • Ποιο συντακτικό ρόλο παίζει η υπογραμμισμένη ΟΦ; • Σε ποια πτώση βρίσκεται;
- 5** «Θα 'σαι ο άντρας τ' ουρανού». Ποιο συντακτικό ρόλο παίζει η υπογραμμισμένη ΟΦ; • Ποιου ρήματος αποτελεί συμπλήρωμα; • Τι είδους ρήμα είναι αυτό; • Μπορείτε να το αντικαταστήσετε με κάποιο άλλο χωρίς να αλλάξετε το νόημα του κειμένου;

6 Στην ίδια πρόταση να βρείτε τον ετερόπρωτο προσδιορισμό. Σε ποια πτώση βρίσκεται; • Ποια ΟΦ προσδιορίζει;

7 «Δώσε μου καν την πιο μικρή,
τη Μάγια την αστραφτερή».

Η υπογραμμισμένη ΟΦ προσδιορίζει την ΟΦ «την πιο μικρή». Τι είδους προσδιορισμός είναι; • Ομοιόπρωτος ή ετερόπρωτος; • Τι είδους πληροφορία προσθέτει;

8 Το ποίημα αυτό έχει μελοποιηθεί και έχει γίνει τραγούδι. • Πώς φαντάζεστε τη μουσική του (γρήγορη, αργή, χαρούμενη, λυπητερή);

9 Ακούστε το τώρα μελοποιημένο. • Ποια εντύπωση σας δημιουργεί;

10 Συνεχίστε το ποίημα, γράφοντας τι φαντάζεστε ότι έγινε στη συνέχεια, όταν η Πούλια έφυγε. • Προσπαθήστε να συνεχίσετε στον ίδιο ρυθμό με τον ποιητή. • Αν δεν τα καταφέρνετε, μπορείτε να γράψετε τις σκέψεις σας σε πεζό λόγο.

Κείμενο 3 [Παιχνίδια από άλλες εποχές]

Εκείνη την εποχή τα παιχνίδια ήταν συνήθως πήλινα. Τα έφτιαχναν ειδικοί τεχνίτες, οι κοροπλάθοι. Σε κάποιο κεντρικό μέρος στην αγορά της αρχαίας Αθήνας, υπήρχε το εργαστήριο – κατάστημα του κοροπλάθου γεμάτο παιχνίδια – μπάλες, σφυρίχτρες σε σχήμα ζώου, πήλινους ή κοκάλινους βόλους, μικρά έπιπλα από πηλό, αμαξάκια με ρόδες,

κουμπάρες και κούκλες πήλινες ή κοκάλινες με σκαλιστά ζωγραφιστά μαλλιά, ρούχα και παπούτσια. Πολλές φορές, βέβαια, τα ρούχα τους ήταν αληθινά από ύφασμα. Τις κούκλες τις ονόμαζαν «κόρες» ή «πλαγγόνες». Κάποιες από αυτές ήταν καθισμένες σε θρόνο. Κάποιες άλλες κουνούσαν τα χέρια και τα πόδια τους· αυτές τις ονόμαζαν «νευρόσπαστες» ή «χορευτικές». Στην κορυφή του κεφαλιού τους υπήρχε ένα είδος κρίκου, απ' όπου περνούσαν μια κορδέλα για να τις κουνούν, όπως σήμερα τις μαριονέτες. Στα χρόνια του Βυζαντίου φτιάχτηκαν αυτόματα παιχνίδια με κίνηση. Μιμούνταν διάφορα φυσικά φαινόμενα (ανέμους, φουρτούνες, κεραυνούς, βροντές, αστερισμούς) με μηχανικά μέσα. Και αυτό, γιατί πολλοί γνωστοί μηχανικοί και μαθηματικοί της εποχής ασχολήθηκαν με την κατασκευή τους.

Περ. «Ερευνητές», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2000

- Στο κείμενο 3 βρείτε και υπογραμμίστε δύο ομοιόπρωτους προσδιορισμούς σε ουσιαστικά.
- Στη συνέχεια, γράψτε τι είδους είναι ο καθένας (παράθεση ή επεξήγηση).
- Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Παράγωγα ουσιαστικά

Κείμενο 4 [Ιδέες για αυτοσχέδια μουσικά όργανα]

- Γεμίστε κουτάκια από αναψυκτικά με μικρά βοτσαλάκια ή χαλικάκια, κλείστε τα καλά και κουνήστε τα. Έχετε κιόλας έτοιμο ένα οργανάκι.

- Χτυπήστε δύο κουταλάκια μεταξύ τους ή ένα απ' αυτά σε ποτηράκια που τα έχετε γεμίσει με διαφορετική ποσότητα νερού. Μπορείτε να συνθέσετε τώρα το πρώτο μουσικό σας κομμάτι.

*Βλέπω το σημερινό κόσμο,
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001
(διασκευή)*

1 Στο κείμενο 4, τι είδους παράγωγα ουσιαστικά εμφανίζονται πολλές φορές και ποια είναι η σημασία τους;

2 Στο ίδιο κείμενο, αλλάξτε τις καταλήξεις όσων παράγωγων ουσιαστικών μπορείτε από αυτά που εντοπίσατε με άλλες που να δηλώνουν μεγέθυνση.

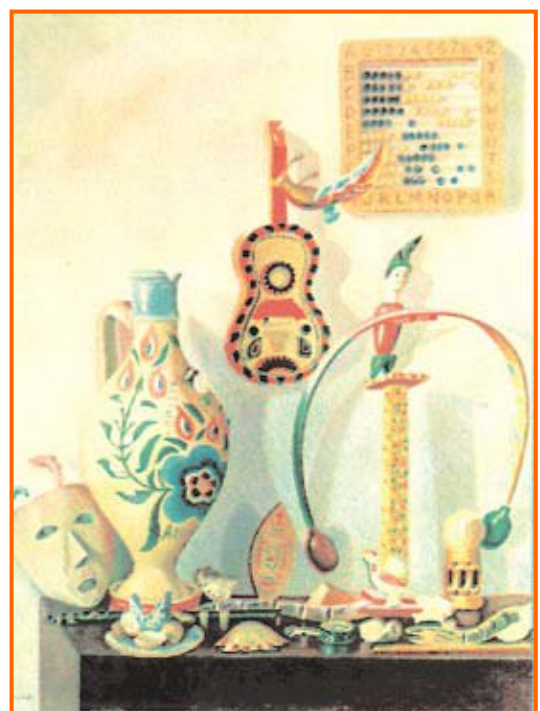
Παράγραφος – πλαγιότιτλοι

Κείμενο 5 [Παίξε με μια ζωγραφιά στην οθόνη σου]

Σου αρέσει η ζωγραφική;
Θα ήθελες να δεις έναν
πίνακα ζωγραφικής
να προβάλλεται στην οθόνη
του υπολογιστή σου; Πήγαινε
στο **ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ**
κάτω από τη λέξη εκπαίδευση,
διάλεξε το **ΠΑΙΧΝΙΔΙ** και
ο πίνακας θα εμφανιστεί.

Το έργο ανήκει
στο ζωγράφο Νίκο
Χατζηκυριάκο-Γκίκα.

Να λοιπόν και μια ευκαιρία να γνωριστείς με το σπουδαίο Έλληνα καλλιτέχνη!

Η ζωγραφιά – όπως γρήγορα θα ανακαλύψεις – έχει μεταμορφωθεί σε παιχνίδι, σχήματα και χρώματα, που μπορείς να τα συνδυάσεις, σέρνοντας το ποντίκι πάνω στη μουσική και ακολουθώντας σωστά τις οδηγίες του παιχνιδιού. Δες τις εικόνες που ξετυλίγονται μπροστά στα μάτια σου.

Στο τέλος, η ηλεκτρονική ζωγραφιά – παιχνίδι σου επιφυλάσσει μια έκπληξη: θα γίνεις και εσύ ένας ζωγράφος δημιουργώντας τη δική σου σύνθεση, αλλά... χωρίς πινέλο!!! Διάλεξε τα σχήματα που σου αρέσουν, «χρωμάτισε» τα, μίκρυνε ή μεγάλωσε τα. Μπορείς ακόμα και να τα αντιστρέψεις, να τα «κινήσεις», όπως θέλεις, επάνω στον ηλεκτρονικό καμβά σου!

Καλή διασκέδαση! Και μην ξεχάσεις! Υπάρχουν κάποιοι, εδώ, στα προγράμματα του Μουσείου Μπενάκη, που θα ήθελαν πολύ να δουν το έργο σου.

Ιστοσελίδα του Μουσείου Μπενάκη
(<http://www.benaki.gr>)

1 Στο κείμενο εντοπίστε τα παράγωγα ουσιαστικά και καταγράψτε:

α. τις παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα ή τα προθήματα τα οποία έχουν προστεθεί σε αυτά,
β. αν προέρχονται από άλλα ουσιαστικά ή ρήματα ή επίθετα.

2 Περιγράψτε σε μια παράγραφο τα παιχνίδια που βλέπετε στον πίνακα του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα.

• Οργανώστε προσεκτικά τη δομή της παραγράφου: θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα.

Κείμενο 6 [Όλοι μας μπορούμε να αισθανθούμε το ωραίο!]

Μια χαρούμενη συντροφιά από αγόρια και κορίτσια παίζουν στην ακροθαλασσιά μια όμορφη καλοκαιρινή μέρα. Ένα αγόρι, ο Παύλος, κουβαλάει μέσα σ' ένα δίχτυ μερικά όστρακα που ψάρεψε κάνοντας βουτιές και τ' απλώνει μπροστά στους φίλους του. Ένα κορίτσι, η Λήδα, μόλις τα βλέπει, αναφωνεί: «Τι όμορφα που είναι, κοιτάξτε τι ωραία σχήματα που έχουν και τι χρώματα! ρόδινα, μοβ, κίτρινα, λευκά. Θα μου δώσεις μερικά, Παύλο, να στολίσω το γραφείο μου;» Η Αλίκη διαφωνεί: «Όχι, να μαζέψουμε κι άλλα να τα πάμε στη μητέρα. Θα μας κάνει ένα υπέροχο ριζότο το βράδυ με θαλασσινά». Ο Γιώργος πάλι έχει ένα απ' αυτά στο χέρι του και το περιεργάζεται: «Κοιτάξτε τι τέλειο σχήμα που έχει! Σαν να το σχεδίασε κάποιος με γεωμετρικά όργανα. Εγώ θα 'θελα να σπουδάσω, για να καταλάβω πώς η φύση δημιουργεί τόσο τέλειες μορφές».

Κάθε παιδί εκφράζει μια διαφορετική στάση μπροστά στα όστρακα που είναι απλωμένα πάνω στη χρυσή άμμο. Αν θέλαμε να δώσου-με ένα όνομα στις διαφορετικές αυτές απόψεις, θα λέγαμε ότι η Λήδα έχει κλίση καλλιτεχνική, θα μπορούσε να γίνει καλλιτέχνιδα. Η στάση της μπροστά στις όμορφες αχιβάδες είναι αισθητική, γιατί ενδιαφέρεται πιο πολύ για το ωραίο. Η Αλίκη, όμως, που θέλει να δει τα όστρακα να γίνονται ένα νόστιμο ριζότο, είναι φύση πρακτική, σκέφτεται μόνο τη χρησιμότητα. Ο Γιώργος πάλι, που θέλει να μελετήσει τα όστρακα για να καταλάβει πώς πήραν αυτή τη μορφή, εκφράζει μια στάση που μπορούμε να την ονομάσουμε γνωστική ή θεωρητική. Η Λήδα θα μπορούσε να γίνει ζωγράφος, η Αλίκη έμπορος, ο Γιώργος επιστήμονας, φυσιοδίφης. Σε καθέναν από τους τρεις υπερिशύει μια ικανότητα. Όλοι μας, όμως,

διαθέτουμε και τις τρεις αυτές ικανότητες του πνεύματος. Όλοι μας μπορούμε να αισθανθούμε το ωραίο, να θαυμάσουμε ένα φλογερό ηλιοβασίλεμα, ένα ωραίο τοπίο, ένα γοητευτικό πρόσωπο. Και φυσικά, όλοι μπορούμε να απολαύσουμε μια όμορφη ζωγραφιά, ένα γλυπτό, δηλαδή ένα έργο τέχνης.

Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, στο *Ανιχνεύοντας το Σήμερα, προετοιμάζουμε το Αύριο*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001

Κείμενο 7 [Ευτύχησα να δω να παίζεται το σύνολο των συνθέσεών μου]

Είναι περίεργο πάντως ότι χάρη στην εκτίμηση που μου έδειξαν τότε όλοι σχεδόν οι παράγοντες της μουσικής μας ζωής, καθηγητές, μαέστροι, μουσικοί, ευτύχησα να δω να παίζεται το σύνολο των συνθέσεών μου από το 1946 έως το 1950. Έργα μουσικής δωματίου και έργα συμφωνικά. Τα τελευταία από την ΚΟΑ και τη Συμφωνική του Ραδιοφώνου. Τότε είχα και τις πρώτες μου παραγγελίες για χοροδράματα και μουσική για τον κινηματογράφο και ραδιοφωνικά σκετς. Έτσι, ήμουν πια υποχρεωμένος να εγκαταλείψω τις προσωπικές μου αναζητήσεις στο χώρο της σύνθεσης και να προσαρμόσω τη μουσική μου στις απαιτήσεις των παραγγελιών, που φυσικά κάθε άλλο παρά τα συμφωνικά μου γυμνάσματα θα ήθελαν.

Μίκης Θεοδωράκης, στο *Ανιχνεύοντας το Σήμερα, προετοιμάζουμε το Αύριο*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001

1 Στα κείμενα 6 και 7 διακρίνετε τα δομικά στοιχεία κάθε παραγράφου (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα).

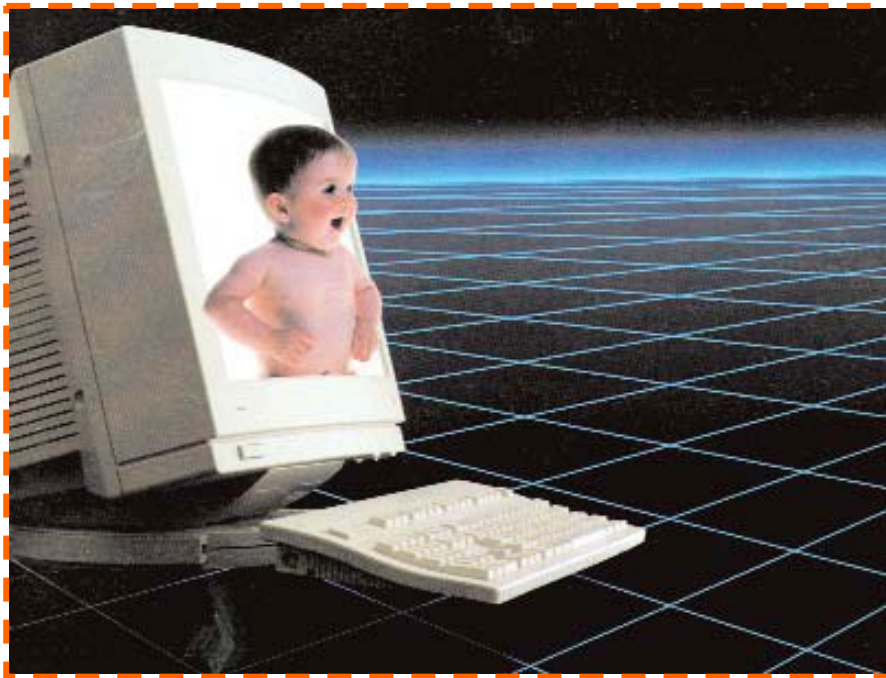
2 Σε κάθε παράγραφο αυτών των κειμένων, εντοπίστε τις βασικές ιδέες, υπογραμμίζοντας τις λέξεις – κλειδιά.

- Στη συνέχεια, γράψτε τον πλαγιότιτλο της κάθε παραγράφου.
- Συγκρίνετε τον πλαγιότιτλο αυτό με τους πλαγιότιτλους των συμμαθητών σας.

7η ενότητα

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΟΝΗ – ΕΙΚΟΝΑ

- Οριστικό και αόριστο άρθρο
 - Παράγωγα επίθετα
 - Περιγραφή

περ.«Οικονομικός Ταχυδρόμος»,
εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003

Οριστικό και αόριστο άρθρο

Κείμενο 1 Γιατρέ, ο Η/Υ μου είναι άρρωστος!

Το διαδίκτυο είναι πια πολύ δημοφιλές. Κάθε μέρα εκατομμύρια χρήστες ανταλλάσσουν e-mail,

στέλνουν ο ένας στον άλλο αστείες ιστορίες, εικόνες, βίντεο και κάθε μορφής αρχεία ή αγοράζουν προϊόντα με πιστωτικές κάρτες. Επειδή, όμως, τίποτε δεν είναι εντελώς αθώο στον κόσμο, το διαδίκτυο έχει κι αυτό τις παγίδες του... Ας πούμε, λέγεται ότι διάφοροι «πειρατές» του διαδικτύου βρίσκουν τρίτους να κλέβουν αριθμούς από πιστωτικές κάρτες. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι κάποια μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) που μπορεί να δεχτούμε στον υπολογιστή μας ίσως να είναι μολυσμένα με ιούς! Οι ιοί είναι μικρά καταστρεπτικά προγραμματάκια, ικανά να θέσουν εκτός μάχης τον υπολογιστή μας χωρίς να το καταλάβουμε. Κάποιες προφυλάξεις, λοιπόν, είναι απαραίτητες.

Περ. «Ερευνητές», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2003

Κείμενο 2 Πάμε μουσείο;

Το Μουσείο Δεινοσαύρων του Valley στο Κολοράντο των ΗΠΑ αποτελεί ένα εργαστήριο έρευνας και αξιοποίησης των ευρημάτων που αφορούν τους δεινόσαυρους. Κόψτε εισιτήριο στη διεύθυνση <http://www.mwc.mus.co.us/dinosauours/index.htm> και δείτε πώς εργάζονται οι επιστήμονες –που ονομάζονται παλαιοντολόγοι– για την αναβίωση του παρελθόντος

και της ζωής των δεινοσαύρων. Τα εκθέματα του μουσείου παρουσιάζουν μεγάλο εκπαιδευτικό ενδιαφέρον, γι' αυτό άλλωστε δεν είναι λίγα τα σχολεία που το επισκέπτονται και συμμετέχουν ενεργά στα διάφορα προγράμματα που παρουσιάζονται στους χώρους του και απευθύνονται στα παιδιά.

Περ. «Ερευνητές», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2003

1 Στα κείμενα 1, 2 διακρίνετε τους τύπους του οριστικού και του αόριστου άρθρου. Στα ίδια κείμενα παίξτε ένα παιχνίδι ερωτήσεων με το /τη διπλανό / ή σας αναζητώντας το γένος, τον αριθμό και την πτώση των άρθρων.

2 Διαβάζοντας ένα τηλεοπτικό περιοδικό, βλέπετε την παρακάτω διαφήμιση ενός τηλεοπτικού σταθμού παγκόσμιας εμβέλειας.

- Στη διαφήμιση αυτή οι λέξεις έναν και ένας είναι αόριστα άρθρα ή αριθμητικά;
- Γράψτε μια δική σας ανάλογη διαφήμιση, χρησιμοποιώντας κυρίως τύπους του οριστικού άρθρου.

Σε έναν κόσμο
με ερωτήσεις

Ένας τόπος για να
βρεις απαντήσεις

Παράγωγα επίθετα

Κείμενο 3 [Είναι θέμα παιδείας] – Συνέντευξη

– Πώς βλέπετε το διαδίκτυο και τις φωνές που ακούγονται να δημιουργηθεί σχετική νομοθεσία;
– Στο διαδίκτυο υπάρχουν διαφορετικές υπηρεσίες και μπορούμε να πούμε ότι είναι μεγάλο επίτευγμα το να μπορείς να έχεις τέτοια πλατιά ενημέρωση, να δίνεις και να δέχεσαι πληροφορίες. Εδώ είναι και το πρόβλημα. Στο διαδίκτυο μπαίνουν και ανεξέλεγκτες πληροφορίες. Αλλά και στο ταχυδρομικό σου κουτί σου βάζουν ένα σωρό φυλλάδια. Στο Ίντερνετ αυτό γίνεται σε μεγαλύτερη κλίμακα, γιατί το χειρίζονται χιλιάδες άτομα. Ο μη έλεγχος κάνει ακόμα πιο αναγκαία την προσωπική ευθύνη του χρήστη. Το διαδίκτυο είναι για μένα σαν το κρασί, πρέπει να το χρησιμοποιείς με μέτρο. Όλα αυτά είναι θέμα παιδείας. [...]

Οπότε ας αρχίσουμε με την προσωπική ευθύνη και μετά ας γίνουμε παραδειγματικοί για τους άλλους, ώστε σιγά σιγά το διαδίκτυο να γίνει ένα κοινότοπο είδος με τον καιρό, σαν το μολύβι.

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ,
εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 1999
(διασκευή)

Κείμενο 4 [ΜΜΕ και ανθρώπινη ελευθερία] – Άρθρο

Η ταπεινή μας γνώμη, και τη λέμε χωρίς περιστροφές, είναι ότι τα σύγχρονα ΜΜΕ – και ιδίως τα ηλεκτρονικά – με τη συγκεκριμένη λειτουργία τους, όχι μόνον δε φαίνεται να υπηρετούν την ελεύθερη πληροφόρηση, αλλά αντίθετα έχουν οφθαλμοφανώς αναδειχτεί στη

σημαντικότερη πηγή παραβίασης της συνταγματικά κατοχυρωμένης προσωπικής ελευθερίας.

Η σημερινή εικόνα είναι πράγματι πολύ διαφορετική, καθώς έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια εξουσία σύνθετη και αδιαφανή, με την οποία, για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση του συρμού, «διαπλέκονται» στενά αφενός τα πολυποίκιλα μεγάλα «οικονομικά συμφέροντα» και αφετέρου οι ισχυρότερες –και άρα οι πλέον επιρρεπείς στον αυταρχισμό και την αυθαιρεσία – πλευρές της κρατικής εξουσίας.

Χ. Σωτηρέλλης,
εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 1999
(διασκευή)

1 Στα παραπάνω κείμενα 3 και 4 εντοπίστε τα επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά.

2 Από τα ίδια κείμενα επιλέγετε τρία ουσιαστικά ή και τρία ρήματα και προσπαθείτε να βρείτε τα επίθετα που παράγονται από αυτά.

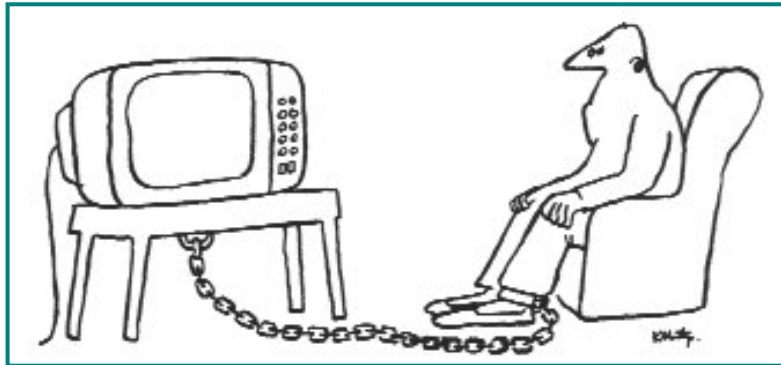
Ουσιαστικά	Παράγωγα επίθετα
μολύβι εικόνα πηγή	

Ρήματα	Παράγωγα επίθετα
υπηρετώ δέχομαι χειρίζομαι	

3 Σχολιάστε τη στάση του τηλεθεατή στο παρακάτω σκίτσο χρησιμοποιώντας και παράγωγα επίθετα τα οποία θα περιγράφουν την κατάσταση που αποτυπώνει το σκίτσο.

Κείμενο 5 [Αλυσοδεμένος θεατής]

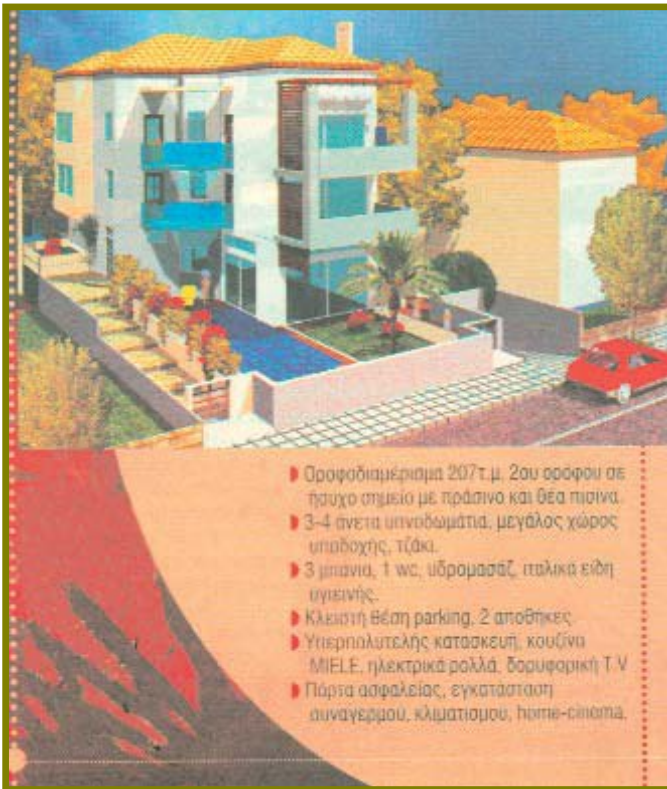
Σκίτσο του Κ. Μητρόπουλου

Περιγραφή

Κείμενο 6 [Πωλείται διαμέρισμα] – Μικρή αγγελία

- ▶ Οροφодιαμέρισμα 207 τ. μ. 2ου ορόφου σε ήσυχο σημείο με πράσινο και θέα πισίνα.
- ▶ 3-4 υπνοδωμάτια, μεγάλος χώρος υποδοχής, τζάκι.
- ▶ 3 μπάνια, 1 wc, υδρομασάζ, ιταλικά είδη υγιεινής.
- ▶ Κλειστή θέση parking, 2 αποθήκες.
- ▶ Υπερπολυτελής κατασκευή, κουζίνα MIELE, ηλεκτρικά ρολά, δορυφορική T.V.
- ▶ Πόρτα ασφαλείας, εγκατάσταση συναγερμού, κλιματισμού, home-cinema.

Περ. «Ακίνητα»,
εφημ. *ΤΑ ΝΕΑ*,
2004

1 Με βάση την αγγελία (κείμεν. 6) και αφού προσέξετε τον τρόπο παρουσίασης των χαρακτηριστικών του σπιτιού που βλέπετε, γράψτε ένα κείμενο στο οποίο θα περιγράψετε σε ένα φίλο ή φίλη σας ένα σπίτι που θα θέλατε να αγοράσετε στο μέλλον. (Στην ανάπτυξη του περιγραφικού κειμένου ακολουθήστε παραγωγική πορεία, από τα γενικά προς τα επιμέρους στοιχεία του σπιτιού.)

2 Σε πρόσφατη εκδρομή σας στο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα, επισκεφθήκατε τόσο τη συλλογή Ισλαμικής Τέχνης όσο και την έκθεση «Πτυχώσεις. Από το αρχαίο ελληνικό ένδυμα στη μόδα του 21ου αιώνα». Αγοράσατε ορισμένες κάρτες και τα προγράμματα των εκθέσεων. • Περιγράψτε στους γονείς σας ορισμένα αντικείμενα ή ενδύματα που σας άρεσαν ιδιαίτερα. (Η περιγραφή να γίνει σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.)

Πιάτο φατιμεδικής εποχής
με την παράσταση της λεοπάρδαλης
και τον εκπαιδευτή της ζωγραφισμένη
με μεταλλικές ανταύγειες.
(Αίγυπτος – τέλη 10ου –
αρχές 11ου αιώνα). Από τη συλλογή
ισλαμικής τέχνης του Μουσείου Μπενάκη

<http://www.benaki.gr>

Χρυσά σκουλαρίκια

<http://www.benaki.gr>

Καντήλι τεμένους

<http://www.benaki.gr>

YOSHI YAMAMOTO
Σύνολο από τη φθινοπωρινή
κολεξιόν του 1991.
©Kyoto Institute,
φωτ. Takashi Hatakeyama

<http://www.ptychoseis.gr>

Ο Ηνίοχος των Δελφών, 5ος αι. π.Χ.
Δελφοί, Αρχαιολογικό Μουσείο.

<http://www.ptychoseis.gr>

MADELEINE VIONNET
Μεταξωτό κρεπ φόρεμα
του 1931. Φωτ. George
Hoyningen-Huene
Vogue © Conde Nast
Publications Inc.

<http://www.ptychoseis.gr>

■ Ένας συμμαθητής ή συμμαθήτριά σας θέλει να μάθει να στέλνει μηνύματα με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail). Περιγράψτε σ' αυτόν / αυτήν τη διαδικασία αποστολής μηνύματος με βάση το κείμενο 7.

Κείμενο 7 Σύνταξη μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)

Για να αρχίσετε να γράφετε ένα μήνυμα σε κάποιον, πρέπει οπωσδήποτε να γνωρίζετε την ηλεκτρονική του διεύθυνση.

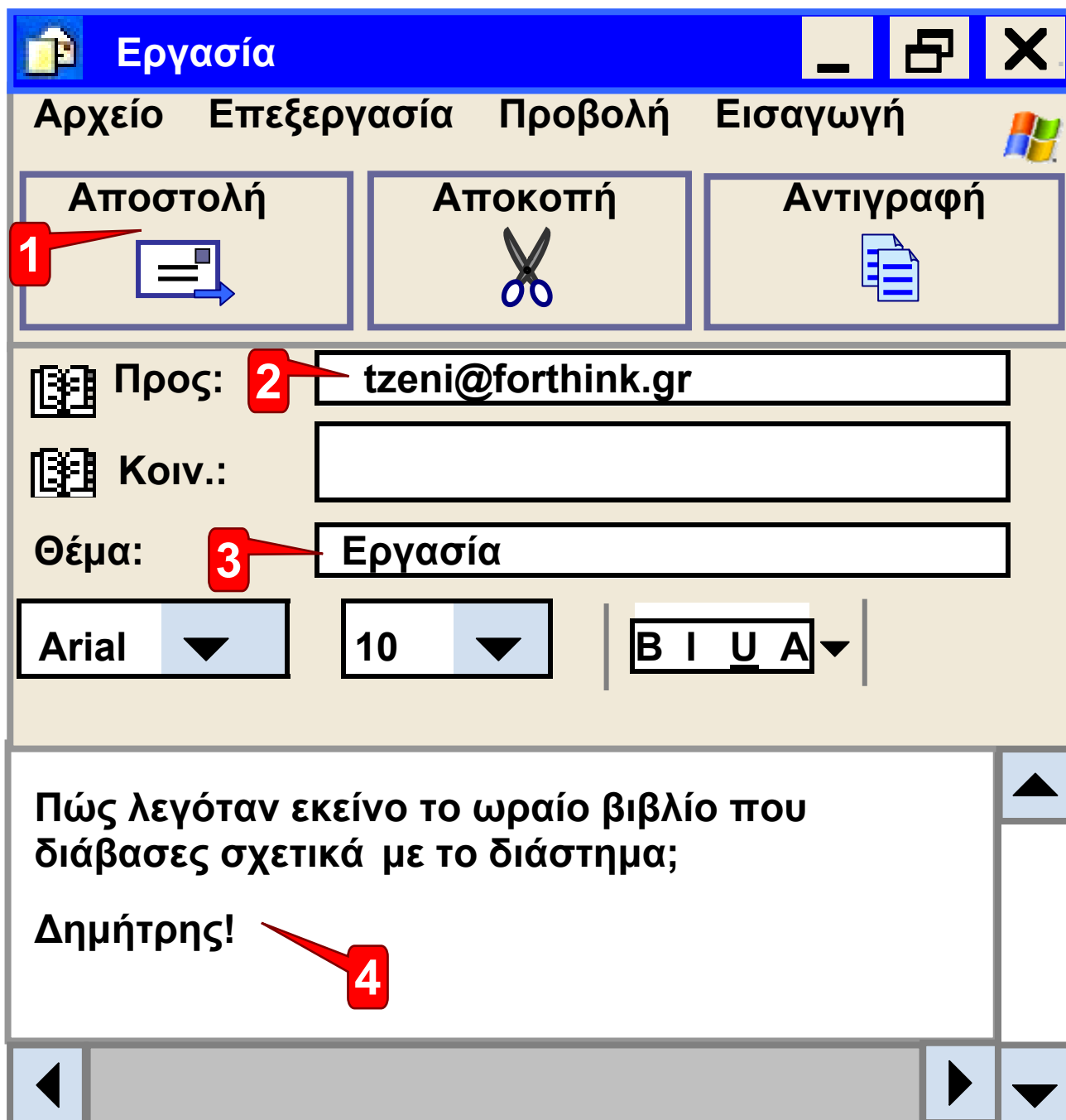
- ▶ Πατήστε το κουμπί **Δημιουργία μηνύματος** της γραμμής εργαλείων.
- ▶ Ανοίγει το παράθυρο **Νέο Μήνυμα**.
- ▶ Πληκτρολογήστε τη διεύθυνση στο πλαίσιο **Προς:**.
- ▶ Αφήστε το πλαίσιο **Κοιν:** κενό. Αυτό χρησιμοποιείται, όταν θέλετε να στείλετε αντίγραφο του μηνύματος σε κάποιον άλλο.
- ▶ Πληκτρολογήστε μια φράση στο πλαίσιο **Θέμα:** που να περιγράφει το θέμα του μηνύματος.
- ▶ Πληκτρολογήστε το μήνυμα στο βασικό παράθυρο (το τμήμα του μηνύματος).
- ▶ Πατήστε το κουμπί **Αποστολή** της γραμμής εργαλείων.
- ▶ Εάν εμφανιστεί ένα μήνυμα που σας προτρέπει να συνδεθείτε, πατήστε στο κουμπί **Άκυρο**.

Τα πρώτα βήματα στο Internet, εκδ. Κλειδάριθμος, 2000

Συμβουλή:

Όταν πατάτε στο κουμπί **Αποστολή**, είναι σαν να βάζετε το γράμμα σε ένα φάκελο που είναι έτοιμος να ταχυδρομηθεί – δε σημαίνει ότι το μήνυμα έχει κιόλας σταλεί!

Υπόμνημα της εικόνας.

- 1** Πατήστε εδώ για να στείλετε το μήνυμά σας.
- 2** Καταχωρίστε την ηλεκτρονική διεύθυνση του παραλήπτη.
- 3** Το θέμα του μηνύματος, ένα πλαίσιο που πρέπει να συμπληρώνετε πάντα.
- 4** Το τμήμα του μηνύματος

8η ενότητα

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ Παρακολουθώ και συμμετέχω

- Παρατακτική σύνδεση –
Ασύνδετο σχήμα
- Αφήγηση

Παρατακτική σύνδεση – Ασύνδετο σχήμα

Κείμενο 1 [Οι επιδόσεις των αθλητών στην Αρχαία Ελλάδα]

Οι επιδόσεις στην πάλη δημιούργησαν αιώνιους μύθους αθλητών. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο Ιπποσθένης, παλαιστής από τη Σπάρτη, νικητής στην 37η Ολυμπιάδα του 632 π.Χ. στην πάλη παιδών, πατέρας του ολυμπιονίκη παλαιστή Ετοιμοκλή. Ο Ιπποσθένης έχει μια φοβερή επίδοση στο αγώνισμα αυτό, καθώς στη συνέχεια έκανε ένα εκπληκτικό σερί νικών στην πάλη αντρών σε 5 συνεχόμενες Ολυμπιάδες, την 39η, 40η, 41η, 42η και 43η. Οι 6 ολυμπιακές νίκες κατατάσσουν το μεγάλο Ιπποσθένη στους θρύλους της πάλης. Ο Θηβαίος Κλειτόμαχος έχει επίσης στο ενεργητικό του μεγάλες επιδόσεις. Υπήρξε νικητής στην 141η και την 142η Ολυμπιάδα του 216 και του 212 αντίστοιχα. Ο Κλειτόμαχος έχει στο ενεργητικό του την εκπληκτική επίδοση να νικήσει στα Ίσθμια την ίδια μέρα ταυτόχρονα στο παγκράτιο, την πάλη και την πυγμαχία!

Οι θρυλικότερες ωστόσο επιδόσεις στην πάλη ανήκουν ασφαλώς στο Μίλωνα τον Κροτωνιάτη, με 6 νίκες στα Ολύμπια, 2 στα Πύθια και 10 στα Ίσθμια. Νίκησε στις Ολυμπιάδες 60ή-66η (540-516 π.Χ.). Ήταν γιος του Διοτίμου και μαθητής του Πυθαγόρα. Σύμφωνα με την παράδοση, έσωσε τη ζωή του μεγάλου φιλόσοφου, κρατώντας με τα χέρια του την κολόνα, όταν άρχισε να πέφτει η στέγη την ώρα του μαθήματος. Ο Μίλων κράτησε τη σκεπή, σώζοντας έτσι τον Πυθαγόρα και τους μαθητές του. Ο θρύλος που δημιουργήθηκε γύρω από το όνομά του τον έκανε διάσημο. Λεγόταν ότι μπορούσε να κρατήσει ένα ρόδι μέσα στη

χούφτα του και όποια πίεση και αν δεχόταν το ρόδι έμενε ανέπαφο! Στεκόταν στη μέση ενός λαδωμένου δίσκου και όσοι προσπαθούσαν να τον πετάξουν κάτω έπεφταν οι ίδιοι! Έδενε ένα σκοινί γύρω από το κεφάλι του και το έσπαζε πιέζοντας τις φλέβες του κεφαλιού του! Είχε απόλυτο έλεγχο του σώματός του και των δυνάμεών του. Στην 7η Ολυμπιάδα της ζωής του, 40 χρονών πια, πάλεψε με τον επίσης Κροτωνιάτη Τιμασίθεο, ο οποίος, παρά τη δύναμή του και το νεαρό της ηλικίας του, δε θα κατάφερνε να τον νικήσει, εάν δεν άφηνε να περάσει η ώρα, ώστε ο ηλικιωμένος Μίλων να κουραστεί και να χάσει τις δυνάμεις του.

ένθετο «Ολυμπιακοί Αγώνες», εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2004

1 «Οι επιδόσεις στην πάλη... στους θρύλους της πάλης»: Χωρίστε το απόσπασμα σε περιόδους και τις περιόδους σε προτάσεις. • Οι προτάσεις αυτές είναι κύριες ή δευτερεύουσες; • Οι προτάσεις του αποσπάσματος συνδέονται μεταξύ τους στο λόγο ή είναι ασύνδετες; • Ποιο σημείο στίξης χρησιμοποιείται για να τις χωρίσει;

2 «Έδενε ένα σκοινί... των δυνάμεών του»: Εντοπίστε τις τρεις προτάσεις του αποσπάσματος. • Συνδέονται παρατακτικά ή βρίσκονται ασύνδετες στο λόγο; • Με ποιον τρόπο συνδέονται; • Με ποιον τρόπο χωρίζονται;

3 Ο Διαγόρας ο Ρόδιος, ο Μίλων ο Κροτωνιάτης και ο Πυθαγόρας ο Θάσιος αποφάσισαν να πάρουν μέρος στους αγώνες της Ολυμπίας. Ξεκίνησαν καθένας από την πόλη του, αλλά μέχρι να φτάσουν στον προορισμό τους επισκέφτηκαν και άλλα ιερά. Πώς θα οργανώνετε το ταξίδι προς την Ολυμπία του Διαγόρα μέσω Ισθμού,

του Μίλωνα μέσω Νεμέας και του Πυθαγόρα μέσω Δελφών στην αρχαία και στη σύγχρονη εποχή;

- Χαράξτε τη διαδρομή τους στο χάρτη.

4 Από ποια μέρη πέρασαν ο Διαγόρας, ο Μίλων και ο Πυθαγόρας, ποιους κινδύνους αντιμετώπισαν, πώς ξεπέρασαν τις δυσκολίες; • Διαλέξτε έναν αθλητή και αφηγηθείτε το ταξίδι του στην Ολυμπία.

5 Ποιου σύγχρονου αθλητή οι επιδόσεις σας εντυπωσιάζουν; • Όπως το κείμενο μας ενημερώνει για τις επιδόσεις των αθλητών της πάλης, γράψτε κι εσείς ένα σύντομο άρθρο που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα σας για τον αθλητή που θαυμάζετε και τις επιδόσεις του.

Αφήγηση

Κείμενο 2 [Αγώνας ποδοσφαίρου]

Είχε αργήσει. Τους είδε όλους μαζεμένους στη σέντρα, συμπαίκτες και αντιπάλους.

«Άντε, βρε Στεφανή, άργησες!» του έβαλαν τις φωνές. Με βήματα προσεκτικά κατέβηκε την πλαγιά και μπήκε στο γήπεδο. Πράγματι είχε αργήσει. Δεν ήταν όμως αυτός ο λόγος που του έκοψε τον ενθουσιασμό. Άλλωστε, πότε πήγαινε στην ώρα του; Πότε προλάβαινε να κάνει κάτι έγκαιρα; Είδε με ποιον τρόπο είχε παραταχθεί η ομάδα του κι αμέσως δαγκώθηκε. Καμιά θέση επιθετικού ή στο κέντρο δεν είχαν αφήσει ελεύθερη. Έστω κάποια στην άμυνα. Έσκυψε το κεφάλι και σιγά σιγά, κούτσα κούτσα, πήρε να προχωράει προς τη θέση του τερματοφύλακα. Άλλο ένα ματς που δε θα του δινόταν η ευκαιρία να δείξει τι ικανός κυνηγός ήταν, τι άξιος ντριπλέρ. Έφτυσε στις παλάμες του και πήρε τη θέση του τερματοφύλακα.

Ο αγώνας ήταν σκληρός. Η ζέστη είχε αναγκάσει όλους τους παίκτες να μείνουν μόνο με τα κοντά παντελονάκια τους, η σκόνη έκανε τα κορμιά και τα πρόσωπα άσπρα, ενώ από τις γερές κόντρες όλο και κάποιος παίκτης έπεφτε άγαρμπα

στο ξερό χώμα. Μάλιστα, στο τέλος κι απ' τον καβγά που ακολούθησε άνοιξαν και μια δυο μύτες. Νικήτρια αναδείχτηκε τελικά η δική τους ομάδα, των Τουρκοβουνίων, με σκορ 6-4. Ο Στεφανής

έβαλε τα δυνατά του και ούτε στιγμή δε φοβήθηκε να κάνει επικίνδυνες εξόδους, να επιχειρεί θεαματικά μπλονζόν ή να πέφτει στα πόδια των αντιπάλων. Δίκαια λοιπόν πήρε τα «μπράβο» από τους συμπαίκτες του. Στο μεταξύ η ώρα είχε πάει δύο, όταν τελείωσαν όλα και πήραν να κατηφορίζουν προς τα σπίτια τους.

Κώστας Ακριβός,
«Το μαραμπού των γηπέδων», στο *Κότινοι και στέφανοι*, έκδ. της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων
Αθήνα 2004

1 Τι αφηγείται ο συγγραφέας στο απόσπασμα αυτό;
• Ποιος είναι ο τόπος, ο χρόνος και τα πρόσωπα της αφήγησης;

2 Ο συγγραφέας περιορίζεται στην αφήγηση των γεγονότων ή επεκτείνεται και σε σκέψεις ή συναισθήματα του κεντρικού ήρωα; • Σε ποια σημεία της αφήγησης;

3 «Ο Στεφανής έβαλε τα δυνατά του... να πέφτει στα πόδια των αντιπάλων»: Χωρίστε την περίοδο σε προτάσεις. • Ποιες από αυτές είναι κύριες και ποιες δευτερεύουσες; • Σε ποια σημεία της περιόδου υπάρχει παρατακτική σύνδεση προτάσεων και σε ποια ασύνδετο σχήμα; • Ποιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται για την παρατακτική σύνδεση των προτάσεων σε αυτή την περίοδο λόγου;

4 Ξαναγράψτε την αφήγηση του κειμένου σε πρώτο πρόσωπο αυτή τη φορά, σαν να ήσαστε εσείς ο Στεφανής και αφηγηθείτε όσα σας συνέβησαν σε αυτόν τον αγώνα ποδοσφαίρου. • Δώστε έντονα υποκειμενικό ύφος στο κείμενό σας, αποδίδοντας μαζί με τα γεγονότα, τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας.

Κείμενο 3 Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες

Από το 1896, οι Ολυμπιακοί Αγώνες τελούνται κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορετική πόλη κάθε φορά. Πόσο ανταποκρίνονται όμως στο Ολυμπιακό Πνεύμα;

Στους αγώνες του Βερολίνου του 1936, οι Γερμανοί εκδήλωσαν την έχθρα τους απέναντι στους Εβραίους και τους μαύρους. Στους Ολυμπιακούς του 1920 και του 1948 αποκλείστηκε η συμμετοχή των ηττημένων του πολέμου. Στους αγώνες του Μονάχου, το 1972, δολοφονήθηκαν δώδεκα Ισραηλινοί αθλητές και προπονητές από Παλαιστίνιους τρομοκράτες. Στους αγώνες του 1980, στη Μόσχα, δεν έλαβαν μέρος οι ΗΠΑ και άλλες χώρες εξαιτίας της εισβολής της ΕΣΣΔ* στο Αφγανιστάν. Αντίστοιχο «μποϊκοτάζ», όπως λέγεται, έγινε στους αγώνες του Λος Άντζελες το 1984 από τις ανατολικές χώρες. Είναι αυτοί αγώνες ειρήνης και φιλίας;

Πόσο διατηρείται το πνεύμα των αγώνων, όταν η εμπορευματοποίησή τους σήμερα έχει αναχθεί σε επιστήμη; Αυτό έγινε πιο ξεκάθαρο από τους αγώνες του Λος Άντζελες κι έπειτα. Τότε η Διεθνής Επιτροπή εφάρμοσε μια νέα μέθοδο για εξοικονόμηση χρημάτων. Άρχισε να εμπορεύεται στις εταιρείες – χορηγούς των αγώνων την ιδιότητα του «επίσημου χορηγού» των Ολυμπιακών Αγώνων.

* ΕΣΣΔ = Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, η επίσημη ονομασία της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Τον τίτλο αυτό μπορεί να χρησιμοποιεί η εταιρεία – χορηγός για να διαφημίζεται επί τέσσερα χρόνια. Όπως καταλαβαίνετε, το δικαίωμα αυτό κοστίζει πολύ ακριβά. Οι εταιρείες όμως δε διστάζουν να καταβάλουν το τίμημα, αφού βλέπουν τα κέρδη τους να αυξάνονται κατακόρυφα, όταν συνδέουν το όνομά τους με τους Ολυμπιακούς. Με αυτή τη μέθοδο οι αγώνες του Λος Άντζελες εξασφάλισαν στην επιτροπή εισόδημα ύψους 225 εκατομμυρίων δολαρίων. «Ναι», λένε κάποιοι, «αλλά τα ποσά αυτά πηγαίνουν για καλό σκοπό, όπως για τη διάδοση της Ολυμπιακής Ιδέας σε χώρες του Τρίτου Κόσμου». Νομιμοποιείται τότε στη συνείδησή μας αυτό το εμπόριο; Ο καθένας μπορεί να έχει την άποψή του. Πάντως, είναι γεγονός ότι στην υπόθεση αυτή δεν παίζουν όλοι τίμια.

Το ντοπάρισμα, η λήψη δηλαδή ουσιών, κυρίως αναβολικών που αυξάνουν την απόδοση των αθλητών, είναι ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα των αγώνων. Οι αθλητές αυτοί παρανομοούν και επιλέγουν να βλάψουν την υγεία τους, μακροπρόθεσμα, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη νίκη. Η νίκη, βέβαια, δε συνεπάγεται μόνο δόξα αλλά και πολλά χρήματα. Οι αθλητές αυτοί δε διατηρούν τίποτα από το πνεύμα του Κόροιβου και του Σπύρου Λούη.

περ. «Ερευνητές», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 1999

1 Στην αρχή και στο τέλος του κειμένου γίνεται λόγος για το «πνεύμα» των Ολυμπιακών Αγώνων.

• Ποιο είναι αυτό; Πριν γράψετε την απάντησή σας, μπορείτε να διαβάσετε τον Ολυμπιακό Ύμνο του Κ. Παλαμά, που αναφέρεται στο «αρχαίο πνεύμα, αθάνατο».

2 Στο άρθρο αναφέρονται τρεις παράγοντες που δείχνουν ότι οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες δε διαπνέονται από το Ολυμπιακό «Πνεύμα». • Ποιοι είναι αυτοί οι τρεις παράγοντες; • Μπορείτε να αναφέρετε 2-3 παραδείγματα που να δείχνουν την εμπορευματοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων στις μέρες μας;

Κείμενο 4 [Ελάτε να φωτογραφηθούμε]

**ΛΟΙΠΟΝ ΚΟΟΥΤΣ,
ΞΕΚΙΝΑΜΕ ΠΡΟΠΟΝΗΣΗ;**

ΟΧΙ ΑΚΡΙΒΩΣ!!!

**ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΝΑ ΒΓΑΛΟΥΜΕ ΜΕΡΙΚΕΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΜΕ ΣΑΣ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ
ΑΝΑΠΟΔΑ ΨΑΛΙΔΑΚΙΑ!!!**

**ΕΤΣΙ ΘΑ ΤΡΟΜΑΞΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥΣ!
ΠΟΙΟΣ ΞΕΚΙΝΑΕΙ ΠΡΩΤΟΣ;**

**ΜΠΡΑΒΟ! ΠΟΛΥ
ΩΡΑΙΑ!!!**

**ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ ΦΙΓΟΥΡΑ
ΠΕΤΡΑΚΗ!
ΜΠΡΑΒΟ!!!**

**ΤΙ ΣΤΙΛ!!
ΤΙ ΚΛΑΣΗ !!!
ΠΑΙΧΤΑΡΑ ΜΟΥ!**

**ΣΕΙΡΑ ΣΟΥ
ΤΩΡΑ
ΚΩΣΤΑΚΗ!**

**ΛΟΙΠΟΝ,
ΕΙΣΑΙ ΕΤΟΙΜΟΣ;**

**ΔΕ ΦΤΑΝΩ,
ΚΟΟΥΤΣ!**

**ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ
ΨΗΛΑ!!!**

Περ. Sporty Junior, 2003

- 1** Ποιο είναι το αστείο στην ιστορία αυτή;
- 2** Γιατί ο προπονητής αποφάσισε να φωτογραφίσει τους παίκτες του σε δύσκολες ποδοσφαιρικές φιγούρες;
- 3** Αφηγηθείτε γραπτά την ιστορία του κόμικς.
- 4** Βρείτε στα κείμενά σας τα σημεία εκείνα όπου υπάρχει παρατακτική σύνδεση προτάσεων και υπογραμμίστε τους συνδέσμους που χρησιμοποιήσατε για να γίνει.
- 5** Βρείτε στα κείμενά σας τα σημεία όπου υπάρχει ασύνδετο σχήμα. • Ποια σημεία στίξης χρησιμοποιήσατε στα σημεία αυτά;

Κείμενο 5 [Ένας μεγάλος αρσιβαρίστας διηγείται...] – Συνέντευξη

[Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από συνέντευξη του ολυμπιονίκη Πύρρου Δήμα. Σε αυτή διηγείται την προσπάθειά του στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004.]

Μπήκα στο γυμναστήριο και έκανα την πρώτη ένεση ξυλοκαΐνης. Με ρωτάει ο Ιακώβου πώς είμαι. «Καλά», του απαντάω. «Μόνο ο Αυστραλός είναι πιο ελαφρύς από σένα», μου λέει. «Μη φοβάσαι τίποτα. Όλα καλά θα πάνε». Δε συζητήσαμε καθόλου για το μετάλλιο. Ο προπονητής εκείνη την ώρα είναι πρώτα από όλα ψυχολόγος. [...]

Ετοιμάζομαι να βγω για την πρώτη προσπάθεια. Σκέφτομαι μόνο ότι πρέπει να βγω να τα σηκώσω.

Νιώθω ότι δε με έχει πιάσει η ξυλοκαΐνη. Δεν είχαμε χρόνο, έπρεπε να δηλώσω κιλά, ο γιατρός δεν προλάβει να κάνει ένεση. Ο Χρίστος φοβόταν μήπως ρισκάρω πολύ με τα 170 στο αρασέ. Του λέω «πάμε και ό,τι γίνει».

Ο κόσμος με βοήθησε πολύ. Με έκανε έτοιμο να πολεμήσω. Στα 175 κιλά ένωσα πραγματικά πόνο. Πρώτη φορά πόνεσα τόσο. Ήθελα να κουνήσω το κεφάλι μου δεξιά και αριστερά, όπως το συνηθίζω όταν σηκώνω τα κιλά, και δεν μπορούσα. Όταν είδα στις εφημερίδες φωτογραφίες από την προσπάθεια αυτή και αντίκρισα τον πόνο στο πρόσωπό μου, είπα: «Πύρρο, δεν είσαι εσύ. Κάποιος άλλος είναι».

Στον αγώνα δε σκέφτηκα στιγμή το μετάλλιο. Ακόμη και στο ζετέ, στην τελευταία προσπάθεια. Μου λέει ο Χρίστος «με 205 είσαι δεύτερος», του λέω «βάλε τόσα όσα χρειάζονται για το χρυσό. Όλα εκεί θα τα αφήσω, χέρια, πόδια». Βγήκα για την τελευταία προσπάθεια. Έψαξα να βρω τα παιδιά μου στο κοινό. Ήταν η πρώτη φορά που παρακολουθούσαν έναν αγώνα μου ζωντανά, αλλά δεν έβλεπα τίποτα. Όταν τελείωσε ο αγώνας, με ρώτησαν: «Δεν είδες το πανό που σηκώσαμε “Μπαμπά, σε αγαπάμε”;». Εκείνη την ώρα, όμως, δεν μπορούσα να ξεχωρίσω τίποτα. Έβλεπα μόνο αυτό που συνέβαινε και ήταν μια πραγματική αποθέωση.

Όταν δε σήκωσα τα κιλά, δεν μπορώ να περιγράψω τι ένωσα. Δεν μπορείς να τα βάλεις με το Θεό ούτε με τη φύση. Τελειώνει ο αγώνας και όλοι μου λένε ότι «η ψυχή σου, Πύρρο, έκανε ό,τι έκανε». Ανεβαίνω στο βάθρο, δείχνω το μετάλλιο και λέω «αυτό πήραμε». Ένωθα χαρά, γιατί ο κόσμος ήταν χαρούμενος. Θα μπορούσα εύκολα να χάσω την τρίτη θέση. Όταν ο κόσμος ξεκίνησε να φωνάζει «Πύρρος,

Πύρρος», συγκινήθηκα, τα έχασα, δεν ήξερα τι να κάνω.

Δεν περίμενα να συμβεί ό,τι συνέβη. Ο κόσμος με ευχαρίστησε με τον καλύτερο τρόπο για ό,τι του έχω προσφέρει. [...]

Πήγαμε σπίτι, είχαν έρθει συγγενείς από τη Νέα Υόρκη, από τη Μαδαγασκάρη, ήρθε ο καλύτερός μου φίλος από την Αλβανία. Είχαμε ένα μεγάλο πάρτι στο σπίτι. Δεν κάθισα λεπτό να σκεφτώ τις λεπτομέρειες του αγώνα και ούτε θα το κάνω. Η ουσία είναι ότι κέρδισα το δεκάλεπτο του χειροκροτήματος από τον κόσμο.

Θα μπορούσα να πάω καλύτερα, αλλά και χειρότερα. Όμως, έγινε αυτό που ήθελα. Ήταν το ιδανικό τέλος. Κάπως έτσι το φανταζόμουν. Όχι όμως με τόση ένταση. Δε θα ξεχάσω ποτέ αυτό το χειροκρότημα των φιλάθλων. Όταν κατάφερα να κοιμηθώ ύστερα από δύο μέρες, το πρώτο πράγμα που ονειρεύτηκα ήταν αυτό που είχε συμβεί. Είναι κάποιες στιγμές που δεν μπορείς να τις περιγράψεις με λόγια. Τις κοιτάς απλώς και συγκινείσαι. Εκείνη τη μέρα ένιωσα πολλά. Πολλά. Αυτή η μέρα δε θα φύγει ποτέ από το μυαλό μου. Και δε θέλω να την έχω ούτε σε βίντεο, γιατί είναι τόσο καλά τυπωμένη στο μυαλό μου, που δε θα τη βγάλω ποτέ. Κλείνω τα μάτια και μου έρχεται να κλάψω από χαρά, από υπερηφάνεια, δεν ξέρω τι. Απλώς μου έρχεται να κλάψω, τίποτα παραπέρα.

περ. «Ταχυδρόμος», εφημ. *TA NEA*, 2004

1 «Πήγαμε σπίτι, είχαν έρθει συγγενείς... πάρτι στο σπίτι»: Χωρίστε το απόσπασμα σε προτάσεις.

• Υπάρχει στο απόσπασμα υποτακτική ή παρατακτική σύνδεση προτάσεων ή ασύνδετο σχήμα; • Πώς το καταλάβατε; • Ποια σημεία στίξης χρησιμοποιούνται;

2 Από πού ξεκινά την αφήγηση του ο αφηγητής και πού καταλήγει; • Ακολουθεί τη χρονική σειρά των γεγονότων;

3 Στην αφήγηση μπλέκονται τα γεγονότα με τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή. Ξαναγράψτε το κείμενο στο γ' πρόσωπο, απομονώνοντας τα γεγονότα ως αντικειμενικός αφηγητής.

4 Γιατί ο αφηγητής προτιμά μια αφήγηση τόσο φορτισμένη συναισθηματικά;

9η ενότητα

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΤΗ ΜΑΓΕΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

- Συνταγματικός – Παραδειγματικός άξονας

περ. « Οικονομικός Ταχυδρόμος»
εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003

Συνταγματικός Παραδειγματικός άξονας

Κείμενο 1 [Αυτό το περιοδικό σάς ανήκει]

- Στην παρακάτω διαφήμιση γνωστού περιοδικού, στην πρόταση που βρίσκεται στο πάνω μέρος της εικόνας, μετακινήστε λέξεις ή λεκτικά σύνολα, αλλάζοντας τη σειρά τους χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης. • Κάντε το ίδιο στην άλλη πρόταση (στο κάτω μέρος της εικόνας), επιλέγοντας τη σειρά των λέξεων με κριτήριο αυτό που θέλετε να τονίσετε περισσότερο.

Πολλά περιοδικά μένουν
στα χέρια σας για λίγα λεπτά...

Αυτό το περιοδικό
σάς ανήκει για μια ζωή!

Κείμενο 2 Τα μυστικά των πυραμίδων

Πώς τις έχτιζαν;

Οι πυραμίδες

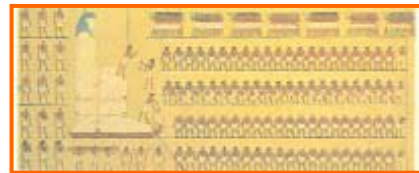
κατασκευάστηκαν

με τεράστιους ογκόλιθους,

τους οποίους όμως κανείς δεν ξέρει πώς μετέφεραν οι Αιγύπτιοι, αφού τότε δεν είχαν τροχοφόρα οχήματα.

Και από την άλλη, πώς τους σήκωναν, αφού δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι χρησιμοποιούσαν ανυψωτικές μηχανές ή τροχαλίες; Είναι βέβαιο πάντως ότι μερικοί από τους πελώριους ογκόλιθους μεταφέρονταν από τα λατομεία με πλοία, αφού οι πυραμίδες βρίσκονται κοντά στο Νείλο και, ακόμη, ότι χρησιμοποιούσαν έλκηθρα για να μετακινήσουν βαριά αντικείμενα.

Απόδειξη ένα σχέδιο από τον τάφο του Τζεχουταϊχοτέπ στην Μπέρσα, που κτίστηκε το 1850 π.Χ. Δείχνει ομάδες εργατών που σέρνουν ένα τεράστιο πέτρινο άγαλμα.

Γιατί τις έχτιζαν;

Υπάρχουν διάφορες παράξενες θεωρίες για τις πυραμίδες. Μερικές από αυτές προσπαθούν να εξηγήσουν τη σχέση ανάμεσα στον ήλιο και τα αστέρια. Το 1864, ο Πιάτζι Σμιθ υποστήριξε ότι είχαν κτιστεί για να τιμήσουν τους θεούς. Σήμερα, οι ειδικοί συμφωνούν ότι ήταν ένα συμβολικό «όχημα» που οδηγούσε το πνεύμα του νεκρού βασιλιά στον ουρανό. Δεν ξέρουμε αν εκεί ο βασιλιάς θα συναντούσε το Ρα, το θεό του ήλιου, ή αν θα γινόταν «Αιώνιο Αστέρη». Στα κείμενα των πυραμίδων αναφέρονται και οι δύο εκδοχές. Οι Αιγύπτιοι

πίστευαν ότι ο Φαραώ ήταν ζωντανός θεός. Οδηγούσε το στρατό στη μάχη, δίκασε τους εγκληματίες και διαχειριζόταν τους θησαυρούς της χώρας. Οι καλύτεροι γλύπτες, οικοδόμοι και μηχανικοί, καθώς και αναρίθμητοι εργάτες δούλευαν χρόνια ολόκληρα για να χτίσουν τον τάφο του. Οι εργάτες που έχτιζαν τις πυραμίδες δεν ήταν σκλάβοι. Ήταν αγρότες που, όταν πλημμύριζε ο Νείλος, εργάζονταν στις πυραμίδες, παίρνοντας ως αμοιβή τρόφιμα. Εξάλλου, πίστευαν ότι, αν βοηθούσαν το βασιλιά τους να φτάσει στον ουρανό, αυτός θα τους φρόντιζε στην άλλη ζωή.

περ. «Ερευνητές»,
εφημ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 2003

■ Στο κείμενο 2 για τις πυραμίδες της Αιγύπτου:

α. Μετακινήστε λέξεις ή λεκτικά σύνολα των παρακάτω προτάσεων χωρίς να αλλάξει το νόημά τους.

– «Οι πυραμίδες κατασκευάστηκαν με τεράστιους ογκόλιθους».

– «Υπάρχουν διάφορες παράξενες θεωρίες για τις πυραμίδες».

– «Στα κείμενα των πυραμίδων αναφέρονται και οι δύο εκδοχές».

β. Εντοπίστε τα λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και τα οποία δεν επιτρέπουν το σχηματισμό σωστών προτάσεων.

– Δεν υπάρχει αποδείξεις ότι χρησιμοποιούσαν τροχαλίες.

– Ο πυραμίδες βρίσκονται κοντά στο Νείλο.

– Οι Αιγύπτιοι πίστευε ότι των Φαραώ ήταν ζωντανός θεός.

γ. Αλλάξτε τις υπογραμμισμένες λέξεις-φράσεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες, οι οποίες να αποδίδουν με μεγαλύτερη ακρίβεια το νόημα. Μπορείτε να αναζητήσετε βοήθεια στο σχολικό ή άλλο λεξικό.

Υπογραμμισμένες λέξεις-φράσεις	Συνώνυμες

Κείμενο 3 Το σχολείο του μέλλοντος

Ουσιαστικά το σχολείο του μέλλοντος θα είναι μια μορφωτική υπηρεσία, όπου το κάθε παιδί θα μαθαίνει μόνο του από τον υπολογιστή, υποβοηθούμενο από έναν υποβαθμισμένο «βοηθό μάθησης», επιφορτισμένο κυρίως με τεχνικής φύσεως προβλήματα. Τα παιδιά που έχουν υπολογιστή στο σπίτι θα μπορούν να «παρακολουθούν» και αποκεί, χωρίς να

είναι απαραίτητη η καθημερινή παρουσία στο σχολείο, αφού έτσι κι αλλιώς οι ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων του θα είναι Palmtops σε 24ωρη βάση. Οι εκπαιδευτικοί, βέβαια, λένε πως ναι μεν το «σχολείο του μέλλοντος» θα είναι γεμάτο με Palmtops, laptops, οθόνες πλάσματος και άλλα ακριβά gadgets, αλλά η αξία ενός ζωντανού και εμπνευσμένου δασκάλου δεν μπορεί να υποκατασταθεί από ένα δίκτυο μηχανών.

εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2003 (διασκευή)

1 Αφού διαβάσετε το κείμενο 3 για το «Σχολείο του μέλλοντος», επιλέξτε δύο προτάσεις και να εργαστείτε μόνο στο συνταγματικό άξονα συνδυάζοντας και επιλέγοντας λέξεις / λεκτικά σύνολα.

1η πρόταση:

Το κάθε παιδί

θα μαθαίνει μόνο του.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ

2 Αντικαταστήστε τις ξένες λέξεις του κειμένου με αντίστοιχες ελληνικές λέξεις ή φράσεις. Κάντε το ίδιο και με τις ξένες λέξεις των υπόλοιπων κειμένων της ενότητας αυτής.

Ξένες λέξεις	Αντίστοιχες ελληνικές λέξεις ή φράσεις

Κείμενο 4 «Έχει μέλλον ο πόλεμος κατά της ελονοσίας» – Συνέντευξη

Πώς φτάσατε στο γονιδίωμα του κουνουπιού και πόσα χρόνια χρειάστηκαν;

Το 1990 αποφάσισα να χρησιμοποιήσω όλη αυτή τη γνώση για ν' αφοσιωθώ σ' ένα θέμα που έχει μέγιστη σημασία για τον άνθρωπο, την καταπολέμηση μιας από τις τρεις σημαντικότερες ασθένειες του πλανήτη, της ελονοσίας, που σκοτώνει κάθε χρόνο δύο εκατομμύρια ανθρώπους στην Αφρική. Τότε από μοριακής πλευράς δεν ξέραμε απολύτως τίποτα για το συγκεκριμένο κουνούπι, τον ανωφελή της Αφρικής, που είναι ο κυριότερος φορέας της ελονοσίας. Δουλέψαμε μερικά χρόνια σε βασικά πράγματα και μετά, μαζί με άλλους συναδέλφους, βάλαμε το φιλόδοξο στόχο να κάνουμε την πλήρη αποκωδικοποίηση του γενετικού υλικού.

Και μετά;

Η ομάδα μου πρόσφατα έκανε ένα τεράστιο βήμα, όταν βρήκε έναν τρόπο να ελέγχει τη λειτουργία του γονιδίου μέσα στο κουνούπι. Η ελονοσία προκαλείται από ένα παράσιτο, ένα πρωτόζωο, που ζει μέσα σε δύο οργανισμούς, στον άνθρωπο και στο κουνούπι, και

αναπτύσσεται τελείως διαφορετικά στον καθένα, αλλά και οι δύο κύκλοι ζωής τού είναι απαραίτητοι.

Το κουνούπι όμως δεν το σκοτώνει...

Αυτό είναι το ζητούμενο. Πώς καταφέρνει το παράσιτο να ζει μέσα στο κουνούπι χωρίς να σκοτωθεί, αλλά και χωρίς να σκοτώσει το κουνούπι; Κι αυτό είναι σημαντικό, διότι υπάρχουν πάρα πολλά είδη κουνουπιών, στα οποία δεν μπορεί να αναπτυχθεί το παράσιτο. Στο 99% των κουνουπιών, θα έλεγα, κάτι το σταματάει. Οπότε η ερώτησή μας είναι τι το σταματάει;

Αυτό το έχετε απαντήσει;

Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη, αλλά έχουμε ανακαλύψει τα πρώτα γονίδια που προστατεύουν το παράσιτο και άλλα που καταστέλλουν την ανάπτυξή του. Τώρα, λοιπόν, που ξέρουμε ποια γονίδια είναι, αυτό που επιδιώκουμε είναι να ενεργοποιήσουμε περισσότερο τα γονίδια που καταστρέφουν το παράσιτο ή να παρεμποδίσουμε αυτά που το βοηθούν. Το ερώτημα είναι πώς να το κάνουμε αυτό. Η μία δυνατότητα είναι χημική. Η άλλη είναι η γενετική τροποποίηση, ούτως ώστε τα κουνούπια να είναι ανίκανα να μεταφέρουν το παράσιτο. Το πρώτο μεγάλο βήμα έχει γίνει, αλλά παραμένουν πολλά μέχρι τη νίκη επί της ελονοσίας.

περ. «Κ» εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2003

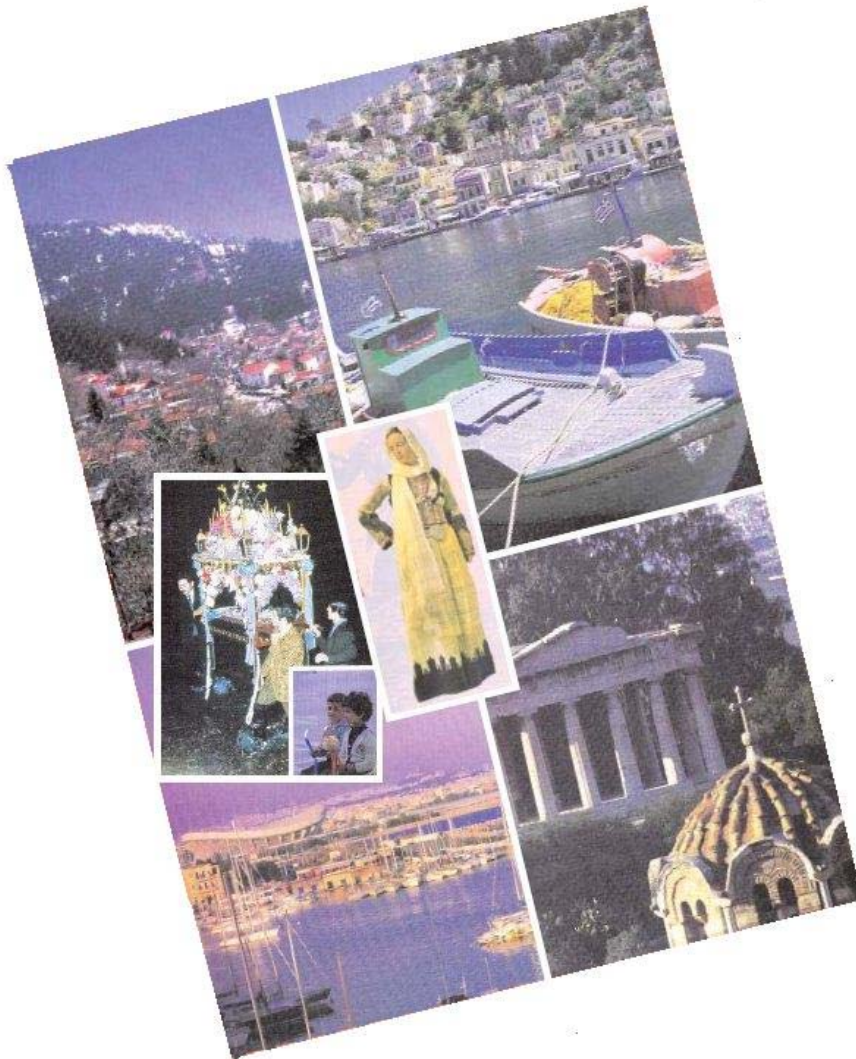
■ Αφού διαβάσετε τη συνέντευξη ενός σύγχρονου επιστήμονα (κείμεν. 4) στο χώρο της βιολογίας, συγκεντρώστε στον πίνακα το ειδικό λεξιλόγιο που θα βρείτε στο κείμενο. • Αναζητήστε αντίστοιχο ειδικό λεξιλόγιο στα βιβλία των Μαθηματικών και της Γεωγραφίας.

Βιολογία	Μαθηματικά	Γεωγραφία

10η ενότητα

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΜΟΥ

- Δευτερεύουσες προτάσεις–
- Υποτακτική σύνδεση προτάσεων
- Σημεία στίξης

1. Ελλάδα, Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης,
Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, 2004

2. Ευγενία Φακίνου, *Ελληνικό Πανόραμα*,
εκδ. Κέδρος, 1995

Δευτερεύουσες προτάσεις

- Υποτακτική σύνδεση προτάσεων
- Σημεία στίξης

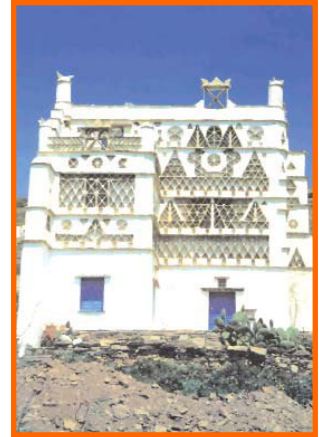

Κείμενο 1 Οι περιστεριώνες της Τήνου

Με μικρούς πύργους μοιάζουν οι περιστεριώνες της Τήνου, καθώς υψώνονται ευθύγραμμοι και αυτοτελείς μέσα στις ρεματιές και τα περιβόλια.

Ορθώνονται διάσπαρτοι – αληθινά θαυμαστά μνημεία τηνιακής αρχιτεκτονικής – ανάμεσα σε χωράφια και μπροστάνια και πάντοτε κοντά σε ρεματιές, με την πρόσοψη να κοιτάζει το ποτάμι. Πάνω από 1.000 περιστεριώνες κοσμούν το νησί και όλοι είναι ξεχωριστοί, αφού κανείς, δε μοιάζει με τον άλλο, χάρη στη δημιουργική έμπνευση του Τηνιακού τεχνίτη. Η εκτροπή των περιστεριών στο νησί λέγεται ότι ξεκίνησε κατά την ενετική περίοδο.

Άπειροι συνδυασμοί και θέματα από την έμπνευση του Τηνιακού καλλιτέχνη με αδούλευτες λεπτές σχιστόπλακες, με κυρίαρχα σχέδια το κυπαρίσσι, τον ήλιο, το ρόμβο και τα τρίγωνα. Τα ανοίγματα είναι μικρά, ίσα να χωρά το περιστέρι, ώστε να μην μπορούν να μπουν άλλα πουλιά – εχθροί των περιστεριών – όπως η κουρούνα. Τα πολλά διαζώματα δημιουργούν την εντύπωση μεγάλου και πολυώροφου κτιρίου, μιας πυργοειδούς κατασκευής, οι διακοσμήσεις του ακροδώματος της οποίας την καθιστούν ακόμα περισσότερη επιβλητική.

ένθετο «Περιηγήσεις»,
εφημ. *ΗΜΕΡΗΣΙΑ*, 2003

1 Το κείμενο αυτό βρίσκεται σε έναν τουριστικό οδηγό.
• Πιστεύετε ότι οι πληροφορίες που δίνει μπορεί να ενδιαφέρουν έναν επισκέπτη της Τήνου; • Γιατί;

2 «Η εκτροφή των περιστεριών στο νησί λέγεται ότι ξεκίνησε κατά την ενετική περίοδο». Χωρίστε την περίοδο σε προτάσεις. • Ποια είναι κύρια πρόταση και ποια δευτερεύουσα; • Γιατί δε χωρίζεται η κύρια πρόταση από τη δευτερεύουσα με κόμμα;

3 «Με μικρούς πύργους μοιάζουν οι περιστεριώνες της Τήνου, καθώς υψώνονται ευθύγραμμοι και αυτοτελείς μέσα στις ρεματιές και τα περιβόλια». Χωρίστε την περίοδο σε προτάσεις. • Οι προτάσεις της περιόδου συνδέονται παρατακτικά ή υποτακτικά; • Αιτιολογήστε την απάντησή σας. • Γιατί οι δύο προτάσεις της περιόδου χωρίζονται με κόμμα; • Τι είδους επιρρηματικός προσδιορισμός είναι η δευτερεύουσα πρόταση της περιόδου; • Τι δηλώνει;

4 Εκτός από κόμματα και τελείες, ποια άλλα σημεία στίξης χρησιμοποιεί ο συγγραφέας; • Σε ποια σημεία του κειμένου; • Τι προσφέρουν στο κείμενο του;

5 α. «Άπειροι συνδυασμοί και θέματα ... και τα τρίγωνα».

β. «Τα πολλά διαζώματα ... περισσότερο επιβλητική».
• Αιτιολογήστε τη χρήση του κόμματος στα αποσπάσματα.

Κείμενο 2 Πέντε παιδιά πολυγυρνά

(Πολύγυρου Χαλκιδικής)

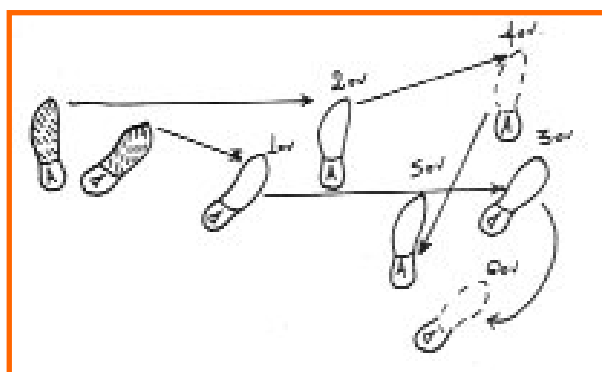
Είναι αργός χορός που χορεύεται από γυναίκες στον Πολύγυρο Χαλκιδικής με τη λαβή από τον καρπό.

Είναι χορός που συνδέεται με την ιστορία του τόπου. Τα τραγούδια που λέγονται από τις γυναίκες (μέχρι τώρα χορεύονταν μόνο) είναι όλα συμβολικά. Μ' αυτά παρότρυναν τους νέους να ξεσηκωθούν κατά των Τούρκων τον καιρό των επαναστάσεων της Χαλκιδικής, μ' αυτά υμνούσαν τα κατορθώματα των Ελλήνων, ανακοίνωναν επιτυχίες της επανάστασης ή λεηλασίες, σφαγές και άλλες παρόμοιες συμφορές που δεν ήταν και λίγες στη Χαλκιδική. Πολλές φορές οι Τούρκοι παρακολουθούσαν τους χορούς και τα τραγούδια χωρίς να καταλαβαίνουν το βαθύτερο συμβολικό νόημα τους. Έτσι πέρασαν στα χρόνια μας για να διαιωνιστούν και να θυμίζουν στις ερχόμενες γενεές τη ρίζα του γένους.

ΒΗΜΑ 1ο, 2ο και 3ο: Εκτελούμε τρία βήματα, αρχίζοντας με το δεξιό μας πόδι, προς τα δεξιά. Τα βήματα εκτελούνται αργά.

ΒΗΜΑ 4ο: Φέρνουμε το αριστερό πόδι προς το κέντρο του κύκλου (προεκβολή). Συγχρόνως σηκώνουμε τα χέρια, όπως είναι δεμένα από τον καρπό, προς τα επάνω στο ύψος των ώμων και επίσης σηκωνόμαστε στα δάχτυλα των ποδιών μας (ο χρόνος του βήματος τούτου είναι πολύ μεγάλος).

ΒΗΜΑ 5ο: Κατεβάζουμε τα χέρια μας και πατούμε σ' όλο το πέλμα των ποδιών μας.

Β. Παπαχρήστου, Λαογραφία: διδακτική των ελληνικών χορών, Θεσσαλονίκη 1972

- 1** Σε τι είδους βιβλίο θα περιμένατε να βρείτε ένα τέτοιο κείμενο;
 - 2** Βρείτε και υπογραμμίστε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου.
 - 3** Με ποιους λέξεις γίνεται υποτακτική σύνδεση προτάσεων στο συγκεκριμένο κείμενο;
 - 4** «Παρότρυναν, συμφορές, συνδέεται». Σε ένα λεξικό συνωνύμων-αντιθέτων βρείτε για τις λέξεις αυτές συνώνυμα και αντίθετα.
 - 5** Συζητήστε στην τάξη πώς ένας παραδοσιακός χορός συνδέεται με την ιστορία ενός τόπου. Αναφερθείτε και σε σχετικά παραδείγματα χορών που γνωρίζετε.
-

Κείμενο 3 [Μ. Παρασκευή στην εκκλησία]

Στο μελίχλωρο φως του δειλινού η Παντάνασσα έλαμπε σαν φιλντισένιο βυζαντινό πυξίδι με υπομονή κι αγάπη δουλεμένο για να σκεπάζει τη μυρόβλητη πνοή της Παναγιάς. Τι ενότητα, περισυλλογή και χάρη από το αγκωνάρι του θεμέλιου ως την ερωτική καμπυλότητα του τρούλου! Αλάκερος ο χαριτωμένος ναός ζούσε κι ανάπνεε γαλήνιος σαν ζεστός ζωντανός οργανισμός. Όλες οι πέτρες, τα σκαλίσματα, οι ζωγραφιές, οι καλόγριες, ζούσαν σαν οργανικά συστατικά του γυναικείου μοναστηριού, θαρρείς κι όλα μαζί γεννήθηκαν από τον ίδιο δημιουργικό σκιρτημό, ένα μεσημέρι.

Ποτέ δεν περίμενα πως θα 'βρισκα στις βυζαντινές ζωγραφιές τόση γλύκα, τόση θερμή ανθρώπινη κατανόηση. Είχα δει ως τώρα άγριες ασκητικές μορφές που κρατούσαν μια περγαμηνή με κόκκινα γράμματα

και φώναζαν να μισήσουμε τη φύση, να φύγουμε στην έρημο, να πεθάνουμε για να σωθούμε. Μα τώρα τα χρώματα ετούτα, οι γλυκύτετες μορφές, ο Χριστός που μπαίνει στην Ιερουσαλήμ απάνω στο ταπεινό ζώο, αγαθός, χαμογελαστός, και πίσω οι μαθητές με τα βάγια κι ο λαός που τους κοιτάζει μ' εκστατικά μάτια, σαν ένα σύννεφο που περνάει και σκορπίζεται... Κι ο Άγγελος ο χαλκοπράσινος που είδα στο Αφεντικό, λεβέντης, με τα σγουρά μαλλιά, αναδεμένα με φαρδιά κορδέλα, με τ' ορμητικό δρασκέλισμα και το στέρεο καταστρόγγυλο γόνατο! Σαν να 'ναι αρραβωνιαστικός και πάει... Πού πάει με τόση χαρά και βιάση;

Η καμπάνα τη στιγμή εκείνη πήρε να χτυπάει σιγά, γλυκά, για την αγρύπνια του Επιτάφιου Θρήνου. Μπήκα στο ζεστό κουβούκλι της εκκλησιάς· στη μέση ο Επιτάφιος σκεπασμένος με λεμονανθούς, κι απάνω στους λεμονανθούς ξαπλωμένος νεκρός ο ακατάπαυστα πεθαμένος, ακατάπαυστα αναστημένος· μια φορά τον έλεγαν Άδωνη, τώρα Χριστό. Γύρα του γονατιστές χλωμές μαυροφόρες γυναίκες, σκυφτές απάνω του, τον θρηνούσαν. Όλη η εκκλησία μύριζε κεριά σαν κυψέλη· και θυμήθηκα τις άλλες ιέρειες, τις Μέλισσες, στο ναό της Εφέσιας Άρτεμης· θυμήθηκα το ναό του Απόλλωνα στους Δελφούς, χτισμένο από κεριά και φτερά...

N. Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, εκδ. Ελένης Ν. Καζαντζάκη, Αθήνα 2003

1 Σε ποιο βασικό στοιχείο πολιτισμού ενός τόπου αναφέρεται το κείμενο; • Αν βρισκόσαστε μαζί με το συγγραφέα, τι θα βλέπατε, τι θα ακούγατε και τι θα μυρίζατε;

2 Βρείτε τα ακόλουθα αποσπάσματα στο κείμενο:
α. «Στο μελίχλωρο φως... της Παναγιάς».

β. «Αλάκερος ο χαριτωμένος ναός ζούσε κι ανάπνεε γαλήνιος σαν ζεστός ζωντανός οργανισμός».

γ. «Ποτέ δεν περίμενα... ανθρώπινη κατανόηση».

• Χωρίστε τα αποσπάσματα σε προτάσεις. • Σε ποια υπάρχει παρατακτική σύνδεση προτάσεων και σε ποια υποτακτική; • Ποιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται για την υποτακτική σύνδεση των προτάσεων;

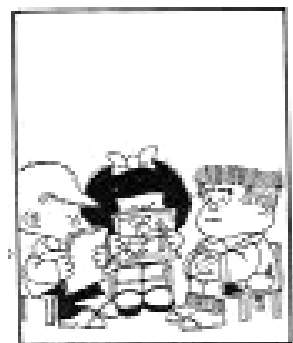
3 Εκτός από τελείες και κόμματα, ποια άλλα σημεία στίξης χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο κείμενο; • Εντοπίστε τα και βρείτε γιατί τα χρησιμοποιεί. • Τι εκφράζει με καθένα απ' αυτά;

4 Βρείτε τις λέξεις «μελίχλωρο, μυρόβλητη, ασκητικές, εκστατικά, ακατάπαυστα». • Ξέρετε τι σημαίνουν; • Βρείτε τις σημασίες τους στο λεξικό και γράψτε τες στο τετράδιό σας.

Κείμενο 4 Μαφάλντα – κόμικ

...ΚΙ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ ΘΑ ΦΤΙΑΞΩ
ΜΙΑΝ ΑΛΥΣΙΔΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΝΑ ΣΟΥ ΚΟΒΕΤΑΙ Η ΑΝΑΣΑ!

Quino, *Μαφάλντα*, εκδ. Πάρα Πέντε, 1991

- 1** Τι έπαθε ο Μανολίτο; • Τι έκαναν οι φίλοι του για να τον βοηθήσουν; • Είχε αποτέλεσμα η προσπάθειά τους;
- 2** Τι κάνει αυτή την ιστοριούλα αστεία;
- 3** Ποια σημεία στίξης χρησιμοποιούνται στο κόμικ; • Δικαιολογείται η χρήση τους από το συγγραφέα;

4 «Λόξιγκας είναι η γρήγορη εισπνοή που οφείλεται στην απότομη σύσπαση του διαφράγματος και συνοδεύεται από έναν χαρακτηριστικό ήχο». Χωρίστε το απόσπασμα σε προτάσεις.

- Ποια είναι κύρια και ποιες δευτερεύουσες;
- Σε ποιο σημείο έχουμε παρατακτική σύνδεση προτάσεων και σε ποιο υποτακτική;

Κείμενο 5 Το θαυμαστικό

« **Μα** είναι καταπληκτικό!
Γράφω σαράντα ολόκληρα χρόνια
και δεν έχω βάλει ούτε
μια φορά θαυμαστικό!...

Χμ!... Πού διάολο μπαίνει αυτός
ο μπελάς;» [...]

- Μάρθα, ψιθύρισε, και
σκούντηξε τη γυναίκα του, που πάντοτε καμάρωνε για
τα χρόνια που πέρασε εσωτερική στο λύκειο. Ξέρεις,
μάτια μου, πού βάζουμε θαυμαστικό, όταν γράφουμε;
- Και βέβαια ξέρω! Εφτά χρόνια έμεινα εσωτερική. Ξέρω
όλη τη γραμματική απέξω κι ανακατωτά. Αυτό το
σημείον στίξεως χρησιμοποιείται εις τας προσφω-
νήσεις, τας αναφωνήσεις και όταν θέλομεν να
εκφράσομεν ενθουσιασμόν, αγανάκτησιν, χαράν,
οργήν, και άλλα συναισθήματα.

«Ωραία! συλλογιζόταν ο Περεκλάντιν. Ενθουσια-
σμό, αγανάκτηση, χαρά, οργή και άλλα
συναισθήματα...»

Ο υπουργικός γραμματέας βυθίστηκε στις σκέψεις
του. Σαράντα χρόνια μουτζούρωνε χαρτιά, είχε γεμίσει
χιλιάδες κόλες, μυριάδες, και όμως δε θυμάται ούτε μια

μονάχα γραμμή που να εκφράζει ενθουσιασμό, αγανάκτηση ή κάτι τέτοιο.

«Και άλλα συναισθήματα... συλλογιζόταν. Μα τι χρειάζονται τα συναισθήματα στα υπηρεσιακά έγγραφα; Ακόμα κι ένας αναίσθητος μπορεί να τα συντάξει...» [...]

...Μαρτύρησε όλη τη νύχτα. Μα και το πρωί δεν τον άφησε καθόλου το φάντασμα. [...] Βγαίνοντας στο δρόμο φώναξε ένα έλκηθρο και, καθώς πλησίαζε ο αμαξάς, νόμισε πως αντί για έλκηθρο ερχόταν καταπάνω του ένα πελώριο θαυμαστικό.

Πέρασε το κατώφλι του γραφείου και ο κλητήρας τού φάνηκε σαν θαυμαστικό. Όλα του μιλούσαν για ενθουσιασμό, αγανάκτηση, οργή. Έπιασε τον κοντυλοφόρο και νόμισε πως κρατούσε ένα θαυμαστικό στα δάχτυλα του... Ο Περεκλάντιν βούτηξε την πένα στο καλαμάρι και υπέγραψε: «Ε. Περεκλάντιν, γραμματεύς!!!»

Και απλώνοντας αυτά τα τρία θαυμαστικά στην αράδα, δοκίμαζε ενθουσιασμό, αγανάκτηση, χαρά και την ίδια στιγμή έβραζε από το κακό του.

- Για κοίτα! Για κοίτα! Μουρμούρισε καρφώνοντας το βλέμμα του στον κοντυλοφόρο. Το φωτεινό θαυμαστικό, ικανοποιημένο πια, εξαφανίστηκε.

Άντον Τσέχοφ, *Διηγήματα*,
μτφρ. Κυρ. Σιμόπουλος,
εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 2000

1 Γιατί τόσα χρόνια αυτός ο υπάλληλος δεν είχε χρησιμοποιήσει θαυμαστικό στα υπηρεσιακά του έγγραφα;

2 Γιατί η γυναίκα του Περεκλάντιν εξηγεί στην καθαρεύουσα τότε χρησιμοποιείται το θαυμαστικό;

3 «Ξέρεις, μάτια μου, πού βάζουμε θαυμαστικό, όταν γράφουμε;»: Εξηγήστε τη χρήση των κομμάτων στο απόσπασμα.

4 «Σαράντα χρόνια μουτζούρωνε... ή κάτι τέτοιο.»: Βρείτε στο απόσπασμα αυτό πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους.

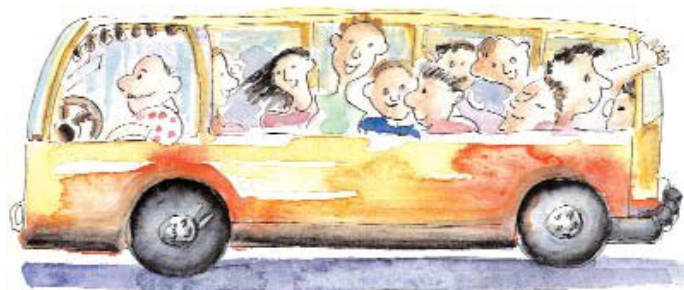
5 «Έπιασε τον κοντυλοφόρο... γραμματεύς!!!»: Εξηγήστε τη χρήση των σημείων στίξης στο απόσπασμα.

6 Μελετήστε το ντοσιέ με τις εκθέσεις που γράψατε όλη τη χρονιά. • Παρατηρήστε ποιο σημείο στίξης χρησιμοποιήσατε περισσότερο και ποιο απουσιάζει εντελώς από τα γραπτά σας. • Γράψτε ένα κείμενο με τις παρατηρήσεις σας αυτές και εξηγήστε τους λόγους που σας οδήγησαν σε αυτές τις επιλογές σημείων στίξης. Προσέξτε στο κείμενό σας αυτό να χρησιμοποιήσετε σωστά τα σημεία στίξης και, ίσως, κάποια από αυτά που παραβλέψατε όλο το χρόνο.

Κείμενο 6 [Στα χωριά του Πηλίου]

Μπήκε στο λεωφορείο Πορταριάς – Μακρυνίτσας που γέμισε ασφυκτικά από μαθητές λυκείου που επέστρεφαν στα χωριά τους και ενήλικες

φορτωμένους πακέτα και δέματα ήταν ένα χαρούμενο λεωφορείο τα παιδιά έλεγαν τα γνωστά δικά τους πειράζονταν αντάλλασσαν κρίσεις για το κρίσιμο ματς των τοπικών ομάδων εξυπακούεται ότι θα κέρδιζε

η Νίκη Βόλου και θα τους πατούσαν τους αιώνιους αντιπάλους της αντίζηλης πόλης του κάμπου.

Έφτασαν στην Πορταριά κι άδειασε όλο το λεωφορείο η Αντρέα είχε αποφασίσει να πάει στη Μακρυνίτσα της άρεσε καλύτερα κι άλλωστε τη θυμόταν με νοσταλγία απ' την εποχή της τελευταίας σχολικής εκδρομής της γνωστής πενθήμερης

Το λεωφορείο άφησε όλους τους τελευταίους επιβάτες στο έμπα του χωριού άρχισαν ν' ανηφορίζουν τον κεντρικό δρόμο και άλλος αποδώ κι άλλος αποκεί χάθηκαν στα στενά σοκάκια.

Τα μαγαζιά με τα γλυκά του κουταλιού τα δήθεν σπιτικά και φτιαγμένα επιτόπου και τα γνωστά τουριστικά ήταν θεόκλειστα και αμπαρωμένα.

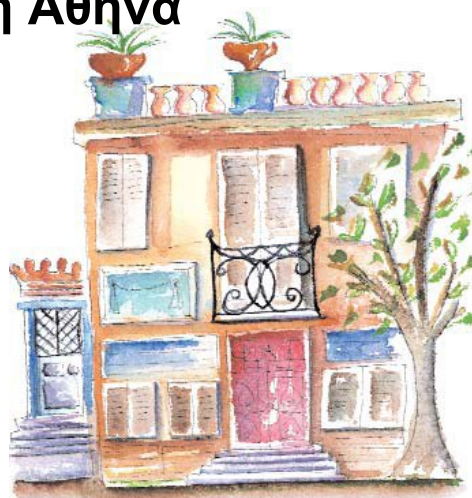
Ευγενία Φακίνου, *Τυφλόμυγα*,
εκδ. Καστανιώτη, 2000

- Σημειώστε τα σημεία στίξης στο παραπάνω κείμενο.

Κείμενο 7 Η γιαγιά μου η Αθήνα

Έχω ζήσει σε πολλές πόλεις μερικές απ' αυτές το Σίντνεϊ τη Νέα Υόρκη τις αγάπησα πολύ κι ευχαρίστως θα τις ξανάβλεπα για λίγο έστω και μια φορά στα πέντε χρόνια αλλ' όση ζωή μου μένει ακόμα εδώ προπάντων στην Αθήνα θα 'θελα να τη ζήσω κι εδώ όταν έρθει κάποτε εκείνη η ώρα εδώ να τελειώσω τις μέρες μου ως τότε σκέφτομαι καμιά φορά δε θα 'χει μείνει σχεδόν τίποτα απ' την Αθήνα μου εκείνη την Αθήνα που αγάπησα μα κάτι μέσα μου μου λέει πως

ίσως να 'χω κι άδικο γιατί εκτός κι αν γίνει πια καμιά μεγάλη κοσμογονική αλλαγή θα μένουν πάντως για πολύ καιρό ακόμα για πάντα ελπίζω ο λόφος του Λυκαβηττού κι ο λόφος του Φιλοπάππου ως τότε βέβαια θα 'χουν «αξιοποιηθεί» από κάποια κακόγουστη δημοτική ή κρατική υπηρεσία και θα 'χουν μαντρωθεί με συρματοπλέγματα μα τα παιδιά και τα ζευγάρια των ερωτευμένων θα βρίσκουν πάντα έναν τρόπο ν' ανοίγουν ένα πέρασμα για να μπορούνε να τρυπώνουν μέσα όσο κι αν μολυνθεί η ατμόσφαιρα δεν πρόκειται ν' αλλάξει πολύ το μελιχρό αθηναϊκό φθινόπωρο ο ήπιος αθηναϊκός χειμώνας με τις αλκυονίδες μέρες του η μεθυστική άνοιξη και το ναρκωτικό καλοκαίρι που έχει πότε πότε και τις βραδινές του αύρες όσο κι αν ρυπανθεί ο Σαρωνικός θα μένει ελπίζω πάντα κάποια σχετικά καθαρή ακρογιαλιά οι άνθρωποι μπορεί στο μεταξύ να πηγαίνουν στη Σελήνη για δουλειές μα η μαγεία του φεγγαριού τη στιγμή που ξεπροβάλλει πάνω από την κορυφογραμμή του Υμηττού θα μένει πάντα ίδια το μοναδικό φως του αττικού ουρανού δύσκολα θ' αλλάξει κι αυτό μέσα στην κόλαση που λένε πως θα είναι σε λίγα χρό-νια η Αθήνα θα μένει πάντα ο μι-κρός παράδεισος του μοναστηριού της Καισαριανής δέκα λεπτά απ' το κέντρο απ' τα παλιά και τόσο ανθρώπινα σπιτάκια που ξέραμε δε θα 'χει μείνει πια κανένα αλλά σ' αυτές τις ακαλαίσθητες πολυκατοικίες που υψώνονται στη θέση τους θα κατοικούνε για πολύ καιρό ακόμα άνθρωποι που θα μιλάνε λίγο πολύ την ίδια γλώσσα με μένα θα σκέφτονται και θα αισθάνονται λίγο πολύ σαν και μένα.

**Κ. Ταχτσής, *Η γιαγιά μου η Αθήνα*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1995**

- Στο κείμενο 7 να σημειώσετε τα σημεία στίξης.

Περιεχόμενα του 2ου τόμου

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και
του κινηματογράφου5

6η ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι δημιουργικές δραστηριότητες της ζωής μου15

7η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο κόσμος μέσα από την οθόνη – εικόνα.....27

8η ΕΝΟΤΗΤΑ

Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες:
Παρακολουθώ και συμμετέχω.....38

9η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης52

10η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του61

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

